ಪ್ರಕಟನೆ :-೩

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ

೧೯೩೭] ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ [ಎಂಟು ಆಣೆ

ಮುದ್ರಕರು :

ಬಿ. ಬಿ. ಡಿ. ಪವರ್ ಪ್ರೆಸ್

೫೫, ಅರಳೇಪೇಟೆ,

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಮಂಗಳೂರ ಗೋವಿಂದರಾಯರು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಂಡಾರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ವಿವರ

---

* ಒಂದು ರಷ್ಯನ ಕತೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದುದು

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ಬೆಂಗಳೂರು ಬಿಟ್ಟು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರುವ ಏಳು ಗಂಟೆ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುದಾಯಿತು. ಆದರೆ ರಂಗಯ್ಯ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರ ಹೇಳಿದನೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಂಗಯ್ಯನ ಕಾಗದವನ್ನು ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸಿ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದೆ.

"ಏನು! ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಗುವಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ ಎಂದು ನನಗೆ—ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ—ಔತನವೆ? ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುವುದೆ! ಛೆ! ಛೆ! ಛೆ! ಈ ಯೋಚನೆ ಮೊದಲೇ ತೋರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಈಗ ತಾನೆ ಏನು? ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕೆಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು—ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಏಳೇ ಏಳು ಮೈಲಿ—ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸು ನಡೆದು ಹೋದರಾಯಿತು" ಎಂದು ನಿರ್ಧರ ಮಾಡಿ ಕೆಂಗೇರಿ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೊರಟೆ.

ಒತ್ತುವ ಕರಡಿನ ಮೇಲೆ ಗೆರೆಗಳು, ಅಕ್ಷರಗಳು, ಅಂಕಿಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಬೀಳುವ ಹಾಗೆ, ಆಲೋಚನಾಪರಂಪರೆಯು ಮಿಂಚಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾದ ವೇಗದಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

"ಅರೆ! ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟೊ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ನಡೆದು ಹೋಗುವುದೇ? ಕೊಟ್ಟಿರುವ ರೂಪಾಯಿ ಹನ್ನೆರಡಾಣೆ ಒಂಬತ್ತು ಕಾಸಿಗಾದರೂ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ, ರಂಗಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ಎರಡು ವರ್ಷದ ಮೇಲಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಸ್ನೇಹಿತ ಬರಹೇಳಿರುವಾಗ ಹೋಗದಿರುವುದುಂಟೆ! ಅದರಲ್ಲೂ ಟಿಕೇಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ! ಇದರ ಮೇಲೆಯೋ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋದರೆ ಏನು ನಷ್ಟ?

ಪಟ್ಟಾಗಿ ತಿಂಡಿ ಬೀಳುತ್ತೆ. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯ ಕಚಡಾ ನೀರೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರಂತೆ, ಕೊನೇಗೂ ! ಅದನ್ನು ನೋಡಲೇಬೇಕು. ಅದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೇ ! ಭಗೀರಥ ಪ್ರಯತ್ನ. . .'' ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪುನಃ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತೆ. ರೈಲು ಸಾಗಿತು.

ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ನಾನೂ ಸುತ್ತಿನವರ ತಂಬಾಕಿನ ಹೊಗೆಯಿಂದಾವೃತನಾಗಿ, ನನ್ನ ಆಹ್ವಾನಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದು ದೂರದೇಶದ ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರನ್ನು ಔತನಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅದರಲ್ಲೂ ೧೯೩೯ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ? ಈ ನಾಜೋಕಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ!...'ಏನೋ ಹೋಗಲಿ' ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಗಂಡುಮಗುವೇ ? 'ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ, ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಅವರೆಂದೂ ಕಾಣದಿರುವ ಗತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ! ಹೆಣ್ಣು ! ಸರ್ವಸಾಧಾರಣದ ಹೆಣ್ಣು! . . . ಇರಲಾರದು. ಇನ್ನೇನೋ ಇರಬೇಕು ಕಾರಣ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ: ' ಕ್ರೂರನಕ್ರಾಕುಲದೊಳಿಡಿದಿರ್ದ ಪೆರ್ಮಡು ಗಭೀರ ನಿರ್ಮಲ ಜಲದೊಳೆಸೆವಂತೆ' . . . ಏನೋ ಇದೆ ಒಳಗೆ. . . ಏನದು?. . .

ನನ್ನ ಮೆದುಳಿನಂಬುಧಿಯ ಮಥನಕ್ಕಾರಂಭವಾಯ್ತು.

ಆ ಮಥನದಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ನಿಕೃಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ, ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಖರ್ಚಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅಮೃತದಂತಹ ವಸ್ತುವೊಂದು ಉದ್ಭವಿಸಿದರೂ, ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಹಾಲಾಹಲವೆಂದೇ ಎಣಿಸಿದೆ.

ಹಿಂದೆ, ನಾನೂ ರಂಗಯ್ಯನೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ: '' ಲೋ! ನಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ೧೨೦ ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ಬರುತ್ತೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಹತ್ತುರೂಪಾಯಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರ

ದೇನೊ?" ಎಂದು.

ಅದಕ್ಕೆ ರಂಗಯ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದ: "ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಸರಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಚಿಕ್ಕವರು ಇನ್ನೂ ಮೂವರು ಇಧಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ಕಣೋ! ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು! ನನ್ನ ಮೊದಲನೇ ತಂಗಿಗೆ ಇನ್ನುಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷ ಕಳೆದರೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು—ಕುಂಬಳ ಕಾಯಷ್ಟು ದಪ್ಪ ಥೈಲೀನ! ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವೇ ಇಷ್ಟು ಕಣೋ."

ಅದಕ್ಕೆ "'ನಮ್ಮ' ಸಮಾಜ ಅನ್ನು. ಅದು ಬೇರೆ ಒಂದು ಕೇಡು ನಮಗೆ. ಆದರೂ . . . ಹೌದು. 'ನಾವು' ಎಂದಮೇಲೆ, 'ನಮ್ಮದು' ಅಂತ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೆ! ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೋಟು ಹರಕಲು ತೇಪೆ ಕೋಟಾಗಲಿ, ಒಳ್ಳೆ 'ನೇವಿಬ್ಲೂ' ಹೊಸ ಕೋಟಾಗಲಿ, ಅದು 'ನಮ್ಮ' ಕೋಟು! ಹೌದು, 'ನಮ್ಮ' ಸಮಾಜ! ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ವೈಪರೀತ್ಯಕ್ಕಾದರೂ 'ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ' ಅನ್ನಬೇಕು" ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದುದು ನೆನಪಾಯಿತು.

"ಇದೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಅರಚುತ್ತೀಯೊ? ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯ ದೋಸೆಯೂ ತೂತೆ!"

"ಆದರೆ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯ ಕಾವಲಿಯೂ ತೂತೇನು?"

"ಲೋ! ದೋಸೆ ಹುಯಿದು ತಿನ್ನಬೇಕು ಅಂತ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ತೂತು ಕಾವಲಿಯಲ್ಲೇ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು". . .

ಗೊತ್ತಾಯಿತು! ಇದಕ್ಕೇ "ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಾ" ಎಂದದ್ದು! ನಿಜವಾಗಿಯೂ 'ಕ್ರೂರ ನಕ್ರಾಕುಲ'!. . .ಈಗ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಗೇ ಸಾಲದು. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಧರ್ಮಾವರದ ಸೀರೆ ತೆಗೆಯಬೇಕು; ತಮ್ಮನಿಗೆ ಮುಂಜಿಯಾಗಬೇಕು; ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಷಷ್ಠ್ಯಪೂರ್ತಿಶಾಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಸೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ರಾದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಇದು ಯಾವುದೋ ಅವಾಂತರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ರೇಶಿಮೆ ಜಾಕೀಟಂತೆ, ಚಿನ್ನದ ಡಾಬಂತೆ, ವಜ್ರದೋಲೆಯಂತೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜಗಳ, ಕಪ್ಪುಮೋರೆ. ಯಾರಿಗೆಬೇಕು ಈ

ಒದ್ದಾಟ! ಈ ಮದುವೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಳಿದು ಹೋಯಿತು. . . ಏನೋ ಇಷ್ಟರ ಮೇಲೆ, ಹೊರಟದ್ದಂತೂ ಆಯಿತಲ್ಲ, ಹುಡುಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದು . . . 'ಅವಶ್ಯಮನುಭೋಕ್ತವ್ಯಂ' . . . ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆ ಕಂಡವರಾರು. . .

ಮದ್ದೂರು ಬಂತು. ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕಾಫಿಯೂ ಬಂತು. ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ ಭೂಮಿ, ಕೊಡದ ಮೇಲೆ ಕೊಡ ನೀರು ಹೀರುತ್ತೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸತ್ಯಾಸತ್ಯ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು! ಕಾಫಿ ನಿದ್ರೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದರೂ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿ ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡದು.

. . . 'ಅವಶ್ಯಮನುಭೋಕ್ತವ್ಯಂ'? ಅದೆಲ್ಲಾ ದಾಸರ ಪದದಲ್ಲಿ! ಇದು ೧೯೩೯ನೇ ಇಸ್ವಿ! ನಾವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಓದಿದವರು! ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಏನು ತಾನೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ! ನಾನೇನು ಎಳೆಯ ಮಗುವೇ? ಬೀಗದೆಸಳಿನಿಂದ ಹಲ್ಲುಬಿಡಿಸಿ ಔಷಧಿ ಶೀಷೆ ಬಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ! . . . ಇರಲಿ ನೋಡೋಣ.... ಹುಡುಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ, ಏನೋ ಆ ಮನೆಯವರ ಕಷ್ಟ ನಿಷ್ಠೂರ ನೋಡಿ, ಪಾಪ! ಯಾರಿಗಾದರೂ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುತ್ತದೆಯೆ, ಹ್ಞೂ! ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು . . . ಮನುಷ್ಯ ಹುಟ್ಟಿರುವುದೇತಕ್ಕೆ —ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡದಿದ್ದ ಮೇಲೆ? . . . ಛೆ! ಇದೇನಿದು? ಘಳಿಗೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಹೆಂಗಸು ಕೆಟ್ಟುಹೋದೆನೆ... ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿದೆ... ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿರೋ ಮಹನೀಯರು ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಗಂಡುಹುಡುಗರನ್ನು ಔತಣಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆಯೆ? ಇಲ್ಲ? ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆ ಇದೆ! ಇರಲಿ! ನೋಡುವುದು. ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ ಹಾಗೆ ತೂರಿಕೊಳ್ಳುವುದು . . . ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ನೋಡಿಬಿಡುವುದು . . .

ಉಯ್ಯಾಲೆ ಇನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೂ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ರೈಲು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂತು. ರಂಗಯ್ಯ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ.

ಬೆಸ್ತರವನು ನಳ್ಳಿ ಹಿಡಿದರೆ, 'ಲಟಲಟ' ಎಂದು ಅದರ ಕಾಲು ಮುರಿದು ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯುವಂತೆ, ರಂಗಯ್ಯ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡದ್ದೇ ತಡ—ಭುಜದಮೇಲೆ ಹೊಡೆದು, ಬೆನ್ನಿನಮೇಲೆ ಗುದ್ದಿ, ಕೈ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಸುಕಿ, 'ಬಡಬಡ' ಎಂದು ಮಾತಾಡಿ, ಷಾಃಪಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಓಟ!

*　　　*　　　*　　　*

ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಾಫಿ, ಸ್ನಾನ ಎಲ್ಲಾ ಆಯಿತು. ಅಡಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಹಜಾರ ದಲ್ಲಿ ರಂಗಯ್ಯ ನಾನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವೊಂದು—ಅದಕ್ಕೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ — ಆಟವಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ "ಲೋ! ಕಾಫಿ ಎಂದರೆ—ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ . . . "ಎಂದೆ.

"ಏಕೋ! ನಮ್ಮ ಮನೆ ಕಾಫಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆ?"

"ಅದು ಕುಡಿದೇ ಮತ್ತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕಾಫಿ ನೆನಪಾದುದು. ಕಾಫಿ ತಯಾರೀಲಿ ಬಹಳ ಪಳಗಿದ ಕೈ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ....ಯಾರು ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮಾಡಿದರೇನೊ?"

"ಅಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಅಕ್ಕಯ್ಯನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದಾಳೆ. ನನ್ನ ತಂಗಿ ವಿಲಾಸಿ ಮಾಡಿದ್ದು."

"ಓ! ಹಾಗೇ!"

ಇದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಹೆಂಡತಿ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಆಯಾಸಪಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ, 'ಈಸಿಛೇರಿ'ನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು, ಎಡಗಡೆ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಫಿ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಬಾಯಹತ್ತಿರ ತಂದರೆ, ಇಂತಹ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು, ಹಾ! . . . ಆದರೆ ಈ ಹುಡುಗಿಗೆ ಮದುವೆ ಆಗಿದೆಯೊ ಏನೊ! ಇದು ವರಿವಿಗೆ ಆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಎತ್ತಿಲ್ಲ . . . ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೇಳಿದರೆ, ಕಾಫಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ . . . ಉಹ್ಞು!

ಬೆಂಗಳೂರ ರಾಮಾಚಾರೀನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತಾನೆ ಕಾಫೀನ . . . ಇಲ್ಲ ! ಮದುವೆ ಆಗಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು . . .

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಂಗಯ್ಯ, "ಏನು ಬಹಳ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?" ಎಂದ.

ನಾನು ಆವಾಗ ಆದಷ್ಟು ಪೆಚ್ಚು ಇನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆದಹಾಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಆಕಡೆ ಈಕಡೆ ನೋಡಿ, "ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ಈ ಪುಟ್ಟಮಗೂನ ಇಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರಲ್ಲ ಅಂತ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ" ಎಂದೆ.

ರಂಗಯ್ಯ ನಗುತ್ತಾ "ಆ ಮಗು ನನ್ನ ತಂಗಿ ಅಂತಿದ್ದೀಯಾ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

"ಅಲ್ಲವೇನು !"

"ಅಯ್ಯೋ ! ಪೆಚ್ಚೆ ! ನನ್ನ ಮಗು !"

"ನಿನ್ನ ಮಗು !"

ಆ ಮಗುವಿಗೆ ನನ್ನ ಮಾತು ಗೊತ್ತಾಯಿತೋ ಏನೋ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇಕ್ಕಿ ನಗಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿತು.

ಒಳಗಿನಿಂದ ಯಾರೋ "ಎಲೆ ಹಾಕಿದೆ ಅಣ್ಣಯ್ಯ" ಎಂದರು. ಆ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಏನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು "ರಂಗೂ ! ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ . . . ಗ್ರಾಮಾಫೋನ್ ಇದೆಯೇ ?" ಎಂದೆ.

"ಇದೆ! ಆದರೆ 'ಹೀಸ್ ಮಾಸ್ಟರ್ಸ್ ವಾಯ್ಸ್' ಅಲ್ಲ—ವೀಲಾಸೀಸ್ ವಾಯ್ಸು !"

ಆ ! ನನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗೊಂದು ಏಟು ಬಿತ್ತು !

* * * *

ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತವರು ನಾನು, ರಂಗಯ್ಯ, ಅವನ ತಂದೆ ರಾಮಯ್ಯನವರು. ಹೊರಗಡೆ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ರಂಗಯ್ಯನ ತಂಗಿಯರು. ಬಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ—ಅದೇ ಆ ಕಾಫಿ ಹುಡುಗಿ. ರಂಗಯ್ಯನ ದೇವಿಯವರಿಗೆ ರಜ. ಒಂದೊಂದು ತುತ್ತಿಗೂ, "ನಮ್ಮ ವಿಲಾಸಿ ಮಾಡಿದ್ದು"— ಪಲ್ಲವಿ—ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ರಂಗಯ್ಯ. "ಉಪ್ಪು ಸಾಕೆ ? ಹುಳಿ ಸಾಕೆ ?

ಸಕ್ಕರೆ ಬೇಕೆ?" —ನುಡಿಗಳು—ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ರಾಮಯ್ಯನವರು. ಇವರ ಹಾಡಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೌಟು ಬಟ್ಟಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ, ಅಂಗಳದಿಂದ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಗೆ, ಆ ಕಾಫಿ ಹುಡುಗಿಯ ಹಾರಾಟ. ನೋಡಿದೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ. "ಸರಿ! ನನ್ನ ಊಹೆ ಎಂದಾದರೂ ತಪ್ಪೇ!" ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ, "ಎರಡು ದಿನ ಹಿಂಚುಮುಂಚು, ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳೋ" ಎಂದು ರಂಗಯ್ಯ ವೀಳೆಯದೆಲೆ ಕೊಟ್ಟ. ನಾನು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ರಂಗಯ್ಯನ ತಂದೆ ಬಂದರು. "ನಾಂದ್ಯಂತೇ ತತಃ ಪ್ರವಿಶತಿ ಸೂತ್ರಧಾರಃ" !

"ನೀನೂ ನಮ್ಮ ರಂಗೂ ಜತೆಗಾರರಂತೆ. ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ನೋಡು. ನಮಗೇನು ನೀನು ದೂರದವನಲ್ಲಪ್ಪಾ! ನಿಮ್ಮ ಭಾವ—ವೆಂಕಣ್ಣ, ಪುರಾಣದ ಕೂಸಣ್ಣನ ಮಗ—ಅವನ ತಂಗಿ ಮಾವನ ಮನೆಯವರು ನಮಗೆ ತ್ರಿರಾತ್ರಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳು. ಏನೋ, ದೈವಸಂಕಲ್ಪ ಇದ್ದರೆ, ನೀನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ, ಸಂಬಂಧ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತೆ."

ದೂರದ ಕಪ್ಪುಮೋಡವನ್ನು ನೋಡಿ "ಮಳೆ ಮೋಡ ಇರ ಬಹುದೆ ಇದು?" ಎಂದರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಹನಿ ಬಿತ್ತಂತೆ!

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಕಿದರು. ನಾನು ಮಾತನಾಡದೆಯೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಂಗಯ್ಯ, "ವಿಚಾರ ಇಷ್ಟೆ, ನೋಡು! ನನ್ನ ತಂಗಿ ವಿಲಾಸಿಗೆ—ನಿನ್ನ ಗ್ರಾಮಾಫೋನಿಗೆ—ಮದುವೆ ಆಗಬೇಕು. ನಮ್ಮಪ್ಪ ನಿನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದಾರೆ. ನಿಮ್ಮಮ್ಮ, ಅಪ್ಪ ಒಪ್ಪಿದಾರೆ. ನೀನು ಒಪ್ಪಬೇಕು. ಏನು ಹೇಳು...." ಎಂದ.

ನನಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕ ವೊಂದನ್ನು ತಿರುವಿಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ "ಒಂದು ಖಂಡುಗ ದೈವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಕೊಳಗ ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಮೇಲು"

ಎಂದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇರಲು ಏನೇನೋ ಯೋಚನೆ ಬಂತು : "ಈ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಸದಿದ್ದರೆ ಏನು ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತೊ ನಾ ಬೇರೆ ಕಾಣೆ! . . . ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಡುವುದೇನೊ ಪಡುತ್ತಾನಲ್ಲ, ಪ್ರಾಣಿ . . . ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಸಾಯಲೇ ಬೇಕು . . . ಈ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಬದಲು, ಮಂದಿ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಬರಿಯ ಗಂಡು ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನೇ ತಯಾರಿಸಿ ಏಕೆ ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಬಾರದು? . . . ಆ ಬ್ರಹ್ಮ . . . ಅವನೇನೋ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಮಾಡುತ್ತಾನಂತೆ. ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲೂ ಮಣ್ಣೇ ತುಂಬಿದೆಯೋ ಹೇಗೋ! . . . ಈ ದೇವರುಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ 'ಇದು ಹೀಗೆ, ಇದು ಹೀಗಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವೇ. ಗಂಡಸಿಗೆ ತಾಪತ್ರಯ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೇ ಅವನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಬೆಳಗಾದರೆ 'ಇದು ಇಲ್ಲ, ಅದು ಇಲ್ಲ". ಎಷ್ಟು ಬಂದರೂ ಸಾಲದು . . . ಅದು ಸರಿ! ಈಗ ಇವರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳುವುದು? ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮನೆಯವರಲ್ಲಾಗಲಿ ಏನೂ ದೋಷ ಬೆದಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆ ರತ್ನದಂತಹ ಹುಡುಗಿ. ಏನು ಹೇಳುವುದು? . . ." ಎನ್ನುತ್ತಾ

"ಲೋ! ಈಗಲೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೊ" ಎಂದೆ.

"ನಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ಮಾಡಿಕೊ ಎಂದರೆ—ಆಗ?"

"ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳೋ! ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತರಹ. . .ಗಾಂಧರ್ವ, ರಾಕ್ಷಸೀ, ಪೈಶಾಚಿ . . ."

"ಅಂದರೇನು—ನಿನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲವೇನೊ?"

"ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳು. ಮೊದಲು—ರಾಕ್ಷಸೀ ಅನ್ನುವುದು—"

"ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾಪ್ಪ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಬಲವಂತ ಮಾಡುವಹಾಗಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ರಾಮಯ್ಯನವರು ಎದ್ದು ಹೊರಟುಹೋದರು.

ರಂಗಯ್ಯನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದೆ.

" ಲೋ ಕತ್ತೆ ! ನೀನು ಹೀಗೆ ಅಂತ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬರುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ನೋಡು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವೃಥಾಶ್ರಮ. ನಿಮಗೂ ಅಸಮಾಧಾನ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಯಾಕೋ, ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ, ಮುಖ್ಯ !"

"ಸರಿ! ಏನು ಪ್ರಮಾದಾಪ್ಪಾ! ಒಲ್ಲೆ ಎಂದರೆ ಬೇಡ! ಅದಕ್ಕೇ ನಂತೆ, ಹೋಗಲಿ! ಛೆಸ್ಸ್ ಆಡೋಣ ಬಾ"

ನಾನು ಛೆಸ್ಸ್ ಆಡುವುದು, ಕುರಿ ಕತ್ತರಿಸುವವನು ಕೋಸುಂಬರಿಗೆ ಸೌತೇಕಾಯಿ ತರಿದಹಾಗೆ. ಆರು ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಆಟವನ್ನೂ ಗೆದ್ದವನು ರಂಗಯ್ಯ. ಆಟದ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಹೊಸ ಹೊಸ " ರೂಲ್ಸು" ಮಾಡಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಗೆಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನು ?

ಆಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಕ್ಕನ ಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಾಳಿ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು.

" ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು " ಎಂದ ರಂಗಯ್ಯ.

ಒಂದು ದೊಡ್ಡಮರ. ಅದರ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗ ಕಪ್ಪಗೂ ಕೆಳ ಭಾಗ ಬೆಳ್ಳಗೂ ಇತ್ತು. ವಾಯುಚಲನೆ ಇಲ್ಲದಾಗ ವೃಕ್ಷವೆಲ್ಲವೂ ಕಪ್ಪಗಿರುವುದು. ಮಂದಮಾರುತಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಎಲೆಗಳು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೇಲ ಕ್ಕೆದ್ದು ತಮ್ಮ ತಲಭಾಗವನ್ನು ತೋರಲು, ವೃಕ್ಷವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪೂತಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಕುಸುಮಗಳು ಮರೆ ಯಾಗುವುವು. ಆ ನೋಟ ಬಹಳ ಅಪ್ಯಾಯನವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಮರೆತು ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ.

" ಅದು ಹೇಗಿದೆಯೋ ?" ಎಂದ ರಂಗಯ್ಯ.

" ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ. . . ಮುಖ ತೋರಲು ನಾಚುವ ರಮಣಿ . . . ಕಪ್ಪಗೆ ದಟ್ಟವಾದ ಕುರುಳೋಳಿಯ ಕಾಮಿನಿ . . . ತುರುಬಿನಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿ ಗೆಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಮುಡಿವ ತರಳೆ . . . "

" ಸಾಕು, ಸಾಕು, ಬಾ! ನಿನಗೂ ರಮಣಿಯರಿಗೂ ಬಹಳ ದೂರ.

ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೂರೋಣ ಬಾ!''

ಕೆರೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಲಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆವು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ತ್ರೀ ಕಂಠದಂತಿತ್ತು. ಆ ಹಾಡಿನ ಧಾಟಿಯನ್ನೂ ಉಗುವ ರಸವನ್ನೂ, ದನಿಯ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನೂ ಸವಿದು, 'ನಾನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಾಡಿದುದು ಸರಿಯೇ?' ಎನ್ನಿಸಿತು. ರಂಗಯ್ಯನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅವನೂ ಆ ಹಾಡಿಗೆ ಮನ ಸೋತಿದ್ದ. ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಗೀತ ನಿಂತಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಹಾಡುವರೇನೊ ಎಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಹತ್ತಿರದ ಅಠಾರಾ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಏಳು ಗಂಟೆ ಹೊಡೆಯಿತು. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎಣಿಸಿದೆ. ಏಳಾಯಿತು!

''ಏಳಾಯಿತು!'' ಎಂದೆ.

''ಏಳಾಯಿತು!'' ಎಂದ ರಂಗಯ್ಯ.

ಇಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಸಂಜೆ ಸರಿದು ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಚೆಲ್ಲಿತ್ತು. ಕೆಳಗಡೆ ಕೆರೆಯ ಸಣ್ಣಲೆಗಳು ದಡದ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಡೆದು ಹೊರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವ್ಯಕ್ತಮಧುರಗೀತಕ್ಕೆ, ಮರಗಳಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ ಬರುವ ಸುವಾಸನಾಪೂರಿತವಾಯುವು ಶ್ರುತಿಹಿಡಿದು ದನಿಗೊಡುತ್ತಿರಲು, ಸುತ್ತ ನೆಲಸಿದ್ದ ಶಾಂತಗಭೀರತೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಗೀತವು ಬಹಳ ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಗಗನದಲ್ಲಿ, ಅವಕುಂಠನ ವಂಚಿತಳಾದ ಮುಗ್ಧೆಯ ಮುಖಬಿಂಬದಂತೆ, ಮೋಡಗಳ ಮರೆಯಿಂದ ಜಾರಿದ ನಿರ್ಮಲ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ತೊಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚಂದ್ರಬಿಂಬದ ಮರುಬಿಂಬವು ಕೆರೆಯ ಕಿರುದೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ನೀಲದೆಡೆ ನೋಡಿದರೆ, ದೀಪಕ್ಕೆ ಎರಗುವ ಹುಳುಬಳಗದಂತೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮುಗಿಲುಗಳು ಚಂದಿರನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಪಡುವಲದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಗೂಢ ಗಾಢಾಂಧಕಾರ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಾರೆಗಳು ಧರೆಗಿಳಿದಂತೆ ಮಿನುಗುವ ಪುರದ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳು. ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಸುರು ಹುಲ್ಲಿನ ನಡುವೆ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ನೇದಿರುವ ಪರಿಮಳದ ಶಯ್ಯೆ; . . . ಮರದೆಲೆಯ ಛಾಯೆಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು

ಸಮೆದಿರುವ ಹೊದಿಕೆ. ಆ ನಡುವೆ ಚಾಮರವನ್ನಿಕ್ಕಿದಂತೆ ಮೆಲು ಮೆಲನೆ ಅಲುಗಾಡಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವ ಮರಗಳು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಪೀಠದ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸುಮಭರಿತ ಬಳ್ಳಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರ ಅನ್ಯೋನ್ಯಭಾವವನ್ನು ನೆನಪುಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ವಾಯುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಳಿವ ಸುರನಾರಿಯ ಸೆರಗೆಂಬಂತೆ ಅಠಾರಕಚೇರಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ಬಾವುಟ.

ಆ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆ ಆನಂದ, ತೃಪ್ತಿ ತೋರಿತು. "ಕೈವಲ್ಯ, ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುವುದೆಂದರೆ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವುವೆನ್ನುವ ನಾನಾ ಲೋಕಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ನಾವು ಕಾಣದೆ ಕೇಳಿಮಾತ್ರವಿರುವ ಯಾವುದೋ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತಿನಿಲಯವೆನ್ನುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ನಡೆದು, ಅವಳ ದಿವ್ಯಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮರೆಯುವುದೇ ಕೈವಲ್ಯ, ಪರಮ ಪದ" ಎನ್ನಿಸಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗ ವೆಂದರೆ ಹಾವೆನ್ನುವ ಹೇಡಿಗೆ ಜೀವವಿರುವ ಕಾಳಸರ್ಪವನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿದಂತಾಯಿತು. ಗುಂಡಿಗೆ ಧಗ್ಗೆಂದಿತು. ಮೈತುಂಬ ಬೆವರು. ತುಟಿ ಒಣಗಿತು. ಕಣ್ಣೀರು ತಡೆದರೂ ನಿಲ್ಲದು. ಹೇಳಲಸದಳವಾದ ಸಂಕಟವುಂಟಾಯಿತು. ಕ್ಷಣಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ ನೋಟದ ರಮಣೀಯತೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಮ್ಲೇಚ್ಛರು ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೊಡೆದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅವಶೇಷವನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಪಾಳುದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವಂತೆ ಭಾಸ ವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಸೌಂದರ್ಯವಿದ್ದರೇನು! ಈ ನೋಟಗಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆ ಎರೆಯಲು ಮುಖ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎನಿಸಿತು. ಆರಾಧನೆಯ ದೈವವಿಲ್ಲದೆ, ಇಂತಹ ಪಾಳುದೇಗುಲಗಳನ್ನು ಮುಂದೆಂದೂ ನೋಡೆನೆಂದು ಮನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಝುಗ್ಗನೆದ್ದು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟೆನು. ರಂಗಯ್ಯ ಏನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನೊ ನಾನರಿಯೆ; ಕುರಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಕುರಿಯಂತೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದುವು. ರಂಗಯ್ಯ ಸೀರವ.

ಮನೆಯ ಬಳಿ ಬಂದೆವು.

"ಹೌದು, ವಿಷವೇ ಅಮೃತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದೂ ಉಂಟು" ಎಂದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟೆ.

"ಏನೊ—ಹಾಗೆಂದರೆ ?"

"ಅಲ್ಲಾ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಲಾಹಲವಾದುದು ಪರಶಿವನಿಗೆ ಅಮೃತವಾಯಿತಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ"

ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದೆವು. ರಂಗಯ್ಯ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ.

ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ರಾತ್ರಿಯೂಟ.

ಸಂಜೆಯಿಂದ "ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಾಡಿದ್ದು ಪೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ! . . . ಅವರು ಪುನಃ ಆ ಮದುವೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಎತ್ತಿದರೆ . . . ಸಂಜೆ ಬಂದ ಲಾಗಾಯಿತು ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಏನೋ ವಿಧವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಭಕ್ತಿ, ಮರ್ಯಾದೆ, ಪ್ರೇಮ ಎಲ್ಲಾ ಚೌಚೌ . . ." ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ, "ಸಂಕೋಚ ಬೇಡಪ್ಪ, ಸರಿಯಾಗಿ ಊಟಮಾಡು" ಎಂದರು ರಾಮಯ್ಯನವರು. ಇದು ಮನುಮಾಂಧಾತಾದಿಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಬಂದ ವಾಡಿಕೆ. ಊಟಮಾಡುವಾಗ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ "ಎದ್ದಿರಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ?" ಅನ್ನುವಹಾಗೆ. ನಾನು "ಅಯ್ಯೋ ಸಂಕೋಚ ಏನು ಹೇಳಿ" ಎಂದೆ. ಇದನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ.

"ಏನಾದರೂ... ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎಂದುದಕ್ಕೆ ... ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಂಡು . . ."

ಸ್ವಲ್ಪ ಪಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗಾಯಿತು.

"ಯಜಮಾನರೆ! ಈ ಅಸಮಾಧಾನ, ಕೋಪ, ತಾಪ, ನೋಡಿ—

ವಿಷದ ಹಾಗೆ. ವಿಷಕ್ಕಿಂತ ಕೇಡು . . . ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವಾಗಿ, ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೆ . . . ಮೈಯಲ್ಲಿರೋ ಕೆಂಪು ರಕ್ತವೆಲ್ಲಾ ಬಿಳಿಗೆ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತೆ . . . ಆಗ . . . "

" ಯಾವಾಗ ಆಯಿತೋ ಈ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ? "

ರಂಗಯ್ಯನಿಗೆ ವೇಳಾವೇಳೆಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಕೊಂಚವೂ ಇಲ್ಲ.

" ನಿಮ್ಮ ತಂದೆತಾಯಿ ಒಪ್ಪಿದ್ದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಎತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ . . . " ಎಂದರು ರಾಮಯ್ಯನವರು.

" ಅದೇನು ಬಿಡಿ, ಯಜಮಾನರೆ. ನೋಡಿ, ನಾವಿರುವುದು ಹಿಂದೂದೇಶ! ಆರ್ಯಾವರ್ತ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ! ಶ್ರೀ ರಾಮನು ತಂದೆ ಗೋಸ್ಕರ ರಾಜ್ಯ ತೊರೆದು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ ನಾಡು! ನಮ್ಮ ಭೀಮ ಕೂಡ, ಹಿರಿಯವ ಧರ್ಮರಾಯ ಎನುತ, ಎಂತೆಂತಹ ಅಪಮಾನ ಸಹಿಸಿದ! ಅಂತಹವರೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿದ ದೇಶದಲ್ಲಿ. . .ಏನೋ ದುರ್ಯೋಧನ ನಂತಹವರು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಇದ್ದರೂ . . . ಗುರುಹಿರಿಯರು ಎಂದುದಕ್ಕೆ 'ಅಸ್ತು' ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ . . . ಅದರಿಂದ ನಮಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು . . . "

ಆ ಕಾಫಿಹುಡುಗಿ ಎಲೆಗೆ ಬಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಬಡಿಸಬಂದ ದ್ದೆಲ್ಲಾ ಎಲೆಯ ಹೊರಗೇ ಬೀಳಬೇಕೆ!

* * * *

ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನ ಬಂದು " ಹೇಳು ನಾನು ಹೆಚ್ಚೋ? ದೈವಪ್ರಯತ್ನ ಹೆಚ್ಚೋ ?" ಎಂದಿತು.

ದೈವ ಪ್ರಯತ್ನ ಬಂದು " ಅಯ್ಯಾ! ಗುಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ಸರ್ಯವೇನು! ಯಾರು ಹೆಚ್ಚೆಂಬುದನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡು " ಎಂದಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಎರಡು ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೂ ವಾಗ್ವಿವಾದ ಮೊದಲಾ ಯಿತು.

" ನಾನು ಹೆಚ್ಚು !" ಎಂದು ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನ.

" ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೊ ಸುಮ್ಮನೆ! ನಾನು ಹೆಚ್ಚು !" ಎಂದು ದೈವ ಪ್ರಯತ್ನ.

" ಎಲ್ಲಾ ಕಂಡಿಧ್ದೇನೆ ಕಣೊ ! ನಾನೇ ಹೆಚ್ಚು ! "
" ನಾನು ಹೆಚ್ಚೋ!"
" ನಾನೇ ಹೆಚ್ಚು!"
" ನಾನು . . . "
" ನಾನು . . . "
" ಹೆಚ್ಚು . . . "
" ಹೆ . . . "
ಮುಂದೇನಾಯಿತೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆ ಬಂತು.

ಕಾಣಿಕೆ

ಮೊನ್ನೆ ನನ್ನ ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆ ನೋಡಿ, ಏನೇನೋ ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿ, ನಮ್ಮಪ್ಪ "ಲೋ! ನಿನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ವರ್ಷವರೆ ಆಯಿತು" ಎಂದು ಏನೋ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಮಾತು ಬಂದು ಎಂದರು. ನಮ್ಮ ಮನೆ ಪುರೋಹಿತರು, ವೆಂಕಣ್ಣನವರು, ಬೆರಳು ಮಡಿಸಿ, ಬೆರಳು ಬಿಚ್ಚಿ, 'ನಮ್ಮ ರಾಯರಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಅಧಿಕಮಾಸವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ, ಮುಂದಿನ ಚೌತಿಗೆ ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಆರೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಮೂರು ದಿನ ಆಗುತ್ತೆ' ಎಂದರು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ, ತಾನು ಯಾವತ್ತು 'ಕಾಣಿಕೆ' ಎನ್ನುವ ಪದ್ಯ ಬರೆದೆನೋ, ಆ ದಿನದಿಂದ ಲೆಕ್ಕ, ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನವಿರಬಹುದು ; ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಸರಿಯಾಗಿ. ಇರಲಿ.

ನಮ್ಮ ಪುರೋಹಿತರ ಮಾತಿನ ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಆರೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಮೂರು ದಿನ ಆದರೂ, ಈಗ ಮೊನ್ನೆ ಹೋಗಿದ್ದುದೂ ಸೇರಿದರೆ, ನಾನು ನನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರುವುದು ಹದಿಮೂರು ಸಲವಾಗುತ್ತೆ. ಹಿಂದೆ ಹನ್ನೆರಡು ಸಲ ಹೋದವನು—ಹೋಗುವಾಗ ನಗುತ ನಗುತ ಹೋಗುವುದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಬರುವಾಗ ಸಿಡುಗುಟ್ಟುತ ಬರುವುದು—ಹೀಗಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯವರೇನೋ ರುಚಿರುಚಿಯಾಗಿ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುವರು. ಅದರ ರೂಪ ನೋಡಿ, ಕಂಪನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಗುವುದು. ಆದರೆ ತಿನ್ನಲು ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ನನ್ನ ವಿಲಾಸಿನಿಗಾಗಿಯೇ, ಇಲ್ಲ ಅವರ ತಿಂಡಿಗಾಗಿಯೇ? ತಿಂಡಿ ಮಾತ್ರವಿದ್ದು ವಿಲಾಸಿನಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆ

ತಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಏನು ಸಾರವಿರುತ್ತದೆ? ಅವಳನ್ನು ಇರು ಎನ್ನೋಣ ಎಂದರೆ, ಅವಳ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಾಗೆ—ಅಲ್ಲ, ಮಿಂಚಿನ ಹಾಗೆ. ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕಣ್ತೆರೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತಿಂಡಿ ಹಾಜರಾಗಿರುವುದು, ಆದರೆ ಅವಳು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ! ತಿಂಡಿ ತಂದಿಟ್ಟವ ಳೇನೊ ಅವಳೆ. ನನಗೆ ಆ ತಿಂಡಿ ಕಂಡರೆ ಅಗಿದು ಉಗಿದ ಕಬ್ಬಿನ ಹೀದೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು—ರಸವು ಕೊಂಚವೂ ಇಲ್ಲದೆಯೆ. ಆದರೆ 'ವಿಲಾಸಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಹೀಗಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಹೇಳದಿರುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಈ ಸಂಕಟ. ನನಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಗಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡು ಸಲವೂ ಹೀಗೆಯೆ ಆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯವರು ಮಾತ್ರ 'ಅಳಿಯಂದರ ರುಚಿ ಏನೊ ಎಂತೊ' ಎಂದು ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಒಂದೊಂದು ವಿಧ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ 'ಇವರಿಗೂ ತಿಂಡಿಗೂ ದ್ವೇಷ' ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಅಳತೆ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಟಲಿಗೆ ಬಂದವ ರಿಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಮದುವೆಯಾದ ತರುಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವೆಷ್ಟು! ಮೊದಲು ಮೊದಲು ವಿಲಾಸಿನಿಗೆಂದು ಸಿಲ್ಕ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಅವಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಾನುಕೂಲಗಳು ಸಿಕ್ಕದೆ ಆಶಾ ಭಂಗವಾಯಿತು. ವಸ್ತುತಃ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಮನೆಯವರು ಬೇಕೆಂದು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಮತ್ತೇನು? ಹುಡುಗಿಯು ಬರುವುದೇ ಅಪರೂಪ. ಬಂದರೂ ನಿಲ್ಲು ವುದು ಅಪರೂಪ. ನಿಂತರೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರ ಕಾವಲು. ನನಗೂ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ತಂದಿದ್ದ ಸಿಲ್ಕನ್ನು ಅಂಗಡಿಗೆ ವಾಪಸು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ನಾನು ಓದಿ ಓದಿ ತೃಪ್ತಿಯಾಗ ದಿರುವ ಹಲವು ಸುಂದರವಾದ ಬರಹಗಳನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಓದಿಹೇಳಿ ಆನಂದಪಡಿಸಲೆಳಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹದ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರವಾಹವು ಒಮ್ಮೆಯೇ ಬತ್ತಿಹೋಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮಾವನ ಮನೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗು

ವಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕರಿಕರಿಯಾದರೂ, ಪುನಃ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬಾಸೆ ಮಾತ್ರ ತೊಲಗಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೋಗುವುದೇಕೆ—ತಿಳಿದೂ, ತಿಳಿದೂ? ಬಂಡಿದ್ದೆಡೆ ಭ್ರಮರವೆರಗುವುದು. ಜೀವವಿರುವ ತನಕ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆಸೆಯುಂಟು. ಆದ ಸಲವು ಈಗ ಕೊಂಚ ದಿನಗಳ ಕೆಳಗೆ—ಹದಿಮೂರ ನೆಯ ಸಲ—ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಮಂಡ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಬಿಟ್ಟು ಮಂಡ್ಯವನ್ನು—ನನ್ನ ಮಾವನ ಊರು—ಸೇರುವವರೆಗೂ ದೇವಿಧ್ಯಾನವೇ!

*　　　*　　　*　　　*

ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಆಗಿ ಐದು ಗಂಟೆ ಸುಮಾರಿಗೆ ರೈಲು ಮಂಡ್ಯ ಸೇರಿತು. ಯಾವ ಮಹರಾಯ ಮಾಡಿದನೊ ಗಂಟೆಗೆ ಅರವತ್ತು ನಿಮಿಷ! 'ಮಂಡ್ಯಾ! ಮಂಡ್ಯಾ!' ಎಂದ ಪೋರ್ಟರು. ನಾನು ಎದ್ದು ಪಂಚೆ ಕೋಟಿನ ಮೇಲಿರುವ ಧೂಳು ಒದರಿ, ವೇಷ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೆ ಎಂದು ರೈಲಿನ ಕಿಟಕಿಗೆ ಹಾಕಿರುವ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು, ತಲೆ ಕೂದಲನ್ನು ಸವರಿಸಿ, ಗಂಟು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ರೈಲಿಳಿದೆ. ಟಿಕೀಟು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಸ್ಟೇಷನ್ನು ಮಾಸ್ಟರು "ಓಹೋ! ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿ, "ಇವರೆ ಸ್ವಾಮಿ! ನಮ್ಮ ವೆಂಕಟರಾಯರ ಮಕ್ಕಳ ಅಳಿಯಂದಿರು" ಎಂದು ಪಕ್ಕದವರಾರಿಗೊ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. "ಹಾಗೆಯೇ!" ಎಂದು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದರು ಆ ಮಹಾಶಯರು. "ಶುರುವಾಯಿತಪ್ಪ ಇನ್ನು!" ಎಂದು ಕೊಂಡೆ.

ಸ್ಟೇಷನ್ನು ಮಾಸ್ಟರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು, ಊರು ಸೇರಲು ಹೊರಟೆ; ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. "ಸುಬ್ಬಪ್ಪನವರ ಅಳಿ ಯಂದಿರು ಬಂದರು! ಯಾವಾಗ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧೀ?" ಎಂದು ಊರಿನ ರೈತರು ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಹೆಂಗಸರು "ಬ್ರೀ! ಬನ್ರೀ! ಶಾರದಮ್ಮನವರ ಅಳಿಯ ಬರ್ತಿದಾರೆ" ಎಂದದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಕೋಚ

ಪ್ರಕೃತಿಯವನಾದರೂ, ಈ ಊರಿನವರಿಗೆಲ್ಲ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಮಾನ್ಯ, ನನ್ನ ಕಂಡರೆ ಇವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಮತೆ, ಮರ್ಯಾದೆ, ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆ. ರೈತರ ಬಳಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಒಂದು ಗತ್ತಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ಮೈ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಟ್ಟದಾನೆ ಬರುವಂತೆ ತೂಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬರುಬರುತ್ತ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿಯರು 'ಲೇ! ಸುಬ್ಬಿ! ಬಾರೆ. ವಿಲಾಸಿ ಗಂಡ ಬಂದ'' ಎಂದುದು ಕಿವಿತಾಗಿತು. ನನಗೇಕೊ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಇದಾಗಿಹೋಯಿತು. ಭೂಮಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿಯಿತು. ಮನೆಗಳ ಸೂರು ಮುಗಿಲೇರಿತು. ಬೆಟ್ಟದ ಬಳಿ ಸುಳಿವ ಇರುವೆಯಂತಾದೆ ನಾನು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಕವಿದಿತು. ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ, ಕಾಲೆಳೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಬಳಿ ಬಂದೆ.

ಬಂದರೆ . . . ನಾನು ಇಂತಹ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವೆನೆಂದು ವಿಲಾಸಿನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ, '' ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ ನನ್ನ ವಿಲಾಸ'' ಎಂದು ಮನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವಳ ಕೊಠಡಿಯ ಕಿಟಕಿಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಆ ಕಿಟಕಿಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿರುವುದೆ, ನನ್ನ ಆಸೆಗೆ ಜೀವವೆರೆದಂತೆ. ಆ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ನನ್ನ ಉಲ್ಲಾಸವಡಗಿತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಸೊಂಟವಲ್ಲೊಂದು ಕೊಡ ಹೊತ್ತು, ವಿಲಾಸಿನಿ ಕೊಳದ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ! ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಳವಳು? ಹಿತ್ತಿಲ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕು. ನನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟಿತು—ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದರೂ, ಇವಳು ಮಾತನಾಡಲು ನಿಲ್ಲದೆ, ಹೀಗೆ ಹೊರಟಿರುವಳಲ್ಲ ಎಂದು. ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ರೈತರನ್ನು ಕೂಡ ಮಾತನಾಡಿಸದೆ ಸರ್ರನೆ ಬೀದಿ ಹೊರಗಿನ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಟೆಸೆದು, ಕುರ್ಚಿಯಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡೆ.

'' ಥೂ! ಯಾಕೆ ಬಂದೆನೊ ಈ ಹಾಳೂರಿಗೆ!'' ಎನ್ನಿಸಿತು . . . ನಾ ಬರುವುದೇತಕ್ಕೆ ? ವಿಲಾಸಿನಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ, ಅವಳೊಡ ನಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ. ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಭೂತ

ಹಿಡಿದ ಪಿಶಾಚಿಯಂತೆ ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಿಂಡಿ ತಿಂದು ನಿದ್ದೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೇ? ಜೀವಕ್ಕೆ ಉಸಿರು ಹೇಗೊ, ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಗೆ. ನಾನು ಹಿಂದೆ ಬಂದು ಬಂದು ಸುಸ್ತು ತಿಂದಿದ್ದರೂ, ತಿರುಗಿ ಏಕೆ ಬರಬೇಕಿತ್ತು? ಮುಖ್ಯ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದರಲ್ಲವೆ! . . . ನಾನು ಏಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಂಕೋಚ ಎನ್ನೋಣ. ಅನುಭವಸ್ಥರು, ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆ ಮಾವ, ಅವರಿಗಾದರೂ 'ಅಳಿಯ ಏಕೆ ಬರುತಾನೆ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೂ' ಎಂತ ತೋಚಬೇಡವೆ!. . .ಶುದ್ಧ ಗೊಡ್ಡುಗಳಪ್ಪ, ಹಳ್ಳಿಯ ಗೊಡ್ಡುಗಳು. ನಾನೂ ಎಷ್ಟೋ ಹಿಂಟ್ (Hint) ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ . . . 'ಇವನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ . . . ಉಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ . . . ಏನೊ ಬೇಜಾರು ಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ . . . ಏಕೆ? ಓಹೊ! ವಿಲಾಸಿ ಅವನ ಬಳಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಓಡಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೇ!' . . . ಇಷ್ಟು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ . . . ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸಲ ಬೇಸಿಗೆ ರಜದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಮಾವನವರಿಂದ 'ಬಾ' ಎಂದು ಕಾಗದ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ವಿಲಾಸಿನಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೇನು ಕೆಲಸ ಅಂತ ಏನೊ ಕುಂಟ ನೆವ ಹೇಳಿ ಹೋಗದೆ ಇದ್ದುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಗೊತ್ತಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಏನು ಹೇಳೋಣ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ 'ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ' ಅಂತ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ನಾಚಿಕೆಗೇಡು! ಅದು ಅವರವರೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 'ಹಿಂದೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಊಟಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ, ಇದೇಕೆ?' ಅಂತ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಯೋಚಿಸಲೇ ಬೇಡವೇ? . . . ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರೇ ತಿಂಡಿಗೆ ಬರುವುದಾದರೆ, ಈ ಮಂಡ್ಯದ ಮಾವನ ಮನೆಗೂ, ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಮಾವನ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? . . . ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ 'ನಮ್ಮ ಅಳಿಯಂದಿರ ರುಚಿ ಗೊತ್ತೇ ಆಗೋಲ್ಲ. ಏನು

ಮಾಡಿದರೂ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯೇ ಬೀಳೋಲ್ಲ' ಅಂತ ರಾಗ ಎಳೀತಾರೆ. ಯಾಕೆ ಸರಿಹೋಗಲ್ಲ ಅಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿ ಉಪಯೋಗಿಸ ಬಾರದೆ? . . . ಆ ಹುಡುಗಿ ತಿಂಡಿ ತರುತ್ತಾಳಲ್ಲ—ನಿದಾನವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆಯೆ? ಉಹ್ಞು! ತರುತ್ತಾಳೆ, ಇಡುತ್ತಾಳೆ, ಮಿಂಚಿನ ಹಾಗೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿಂತಳು; ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಅಂದರೆ ಸುತ್ತ ಕಾವಲು. ಅವರೆದುರಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕುಂಟೆ? ಆಡಿ ದರೆ ತಾನೆ ನನಗೆ ಮಾನ ಉಳಿಯುತ್ತದೆಯೆ? . . . ಮುಖ್ಯ ನಾನು ಮಾಡಿದುದು ತಪ್ಪು ಕೆಲಸ. ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಯಾರು ಯಾರೋ ಹೇಳಿ ದರು: 'ಲೋ! ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳೋದು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೂ ಆ ಹಳ್ಳಿಯದನ್ನು ಯಾಕೊ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ?' ಎಂದು. ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದವರು ಹೊಡೆದು ಹೇಳಿದರು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ . . . ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಮಾಡಿಕೊಂಡುದು ತಪ್ಪು. ಅಳಿಯತನದ ಗೌರವ ಹೋಗುತ್ತೆ . . . ದೂರ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಮರ್‍ಯಾದೆಹೆಚ್ಚು . . . ನನಗೂ ಸುಖ . . . ಬಂದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಬೆಳಗಿನ ವರೆ ವಿಗೂ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟು, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ನೆವ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ, ಈ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಒದ್ದಾಡಿ ಸಾಯುವ ಅವಸ್ಥೆ ತಪ್ಪುತ್ತೆ . . .

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮತ್ತೆಯವರು ಬಂದು ಮಾತನಾಡಿಸಿದರು. ಅವ ರನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆಯೂ ಸಿಡುಕಲು ಮೋರೆಯುಂಟೆ? ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಾನು ಎಳೆತನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ನೆನಪುಂಟಾಗುತ್ತೆ. ಅದೇ ಮಾಧುರ್‍ಯ, ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಮಮತೆ. ತತ್‌ಕ್ಷಣ ನಗುಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಪರಸ್ಪರ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗು ತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನಿಂದ 'ಅಮ್ಮಾ!' ಎಂಬ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಮೈ ಜುಮ್ಮೆಂದಿತು! ಸುಣ್ಣ ತೊಡೆದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಉದ್ದವಾದ ಉಗುರಿ ನಿಂದ ಕೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೇಗಾಗುವುದೋ ಹಾಗಾಯಿತು. ವಿಲಾಸಿಯ ದನಿಯದು! ನನ್ನ ಅಸಮಾಧಾನವೆಲ್ಲ ಉಷೆಯೆದುರಿನ ನಿಶಿಯಂತೆ

ಮರೆಯಾಯಿತು. ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಯೋಚನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಓಡಿಹೋಯಿತು.

ಈಗ ನಾನು ಹೇಳುವುದು ನನ್ನವಳೆಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳುವ ಮಾತಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಓದಿದವರು 'ಸರಿ; ಕಡೆಗೆ ಏನಪ್ಪ— ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು' ಎಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದೊಂದು. ಒಂದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮಂದಿಯೂ ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಒಬ್ಬ ಕವಿಯೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕವಿಗೆ ಕಾಣುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳು, ಸೌಂದರ್ಯಾತಿಶಯಗಳು ಇತರರ ಕಂಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರವು. ಅಂತೆಯೇ ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೂರ್ತವರು ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯರು ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಅನಂತ ಅಂತರವಿದೆ. ನನ್ನ ವಿಲಾಸಿ ನನ್ನಷ್ಟೇ ಎತ್ತರವಿದ್ದರೂ, ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಗಾತ್ರ. ಲಾವಣ್ಯ ಲೇಪನವ ಪೂಸಿದ ಸುಧಾಕರನಂತಿರುವಳವಳು. ಕಾಂತಿಕಡಲೊಳು ಮಿಂದು ಹೊರಬಂದ ಸೂರಿಯನ ಸಮನಿಸುತ ಶೋಭಿಪಳು ಎನ್ನ ಲಲನೆ. ವಯೋನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳೆದ ಸುಕುಮಾರ ದೇಹ. ಮುದ್ದಾದ ಮುಖ. ಚೆಲುವಾದ ಗಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಂಗಳ ಕಾಂತಿ ಕಣ್ಣು ಕೋರಯಿಸುವ ಸೆಳೆಮಿಂಚಿನಂತಲ್ಲ; ರಮ್ಯಾರುಣೋದಯದ ಸಮಯದಲಿ, ಇನನ ಬರವನು ಕಂಡು, ದಳದ ಕದಗಳ ತೆಗೆದು, ಹೊರಗಿಣಿಕಿ ನೋಡುತಿರುವ ವನಸುಮದ ಸೊಬಗು. ನೋಡಿದಷ್ಟೂ ಇನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುವುದು. ಅವಳು ನಕ್ಕಳೆನೆ, ಹೊಳೆವ ಹಲ್ಲಿನ ಕಾಂತಿ, ದನಿಯ ಆ ಮಾಧುರ್ಯ, ಎಳನಗೆಯ ಲಾವಣ್ಯ, ಕಂಗಳ ಚೆಲುವು, ಮುಖದ ಆವುದೋ ನೈಜವಾದ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಇವೆಲ್ಲ ಸಮರಸವಾಗಿ ಕಲೆತು, ಅವಳ ಮುಖ ಎಳನೇಸರಂತೆ ಸತ್ವಸಾರಗುಣಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು—ಕಾಲುಗೆಜ್ಜೆಯ ಸರವು ಮನವ ಮೋಹಿಸಿ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು . . . (ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ—ಇದು ಕೂರ್ತವರ ಕಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣನೆಯೆಂದು!) ಹೀಗೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಆರಾಧನೆಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನೊ ಅರಿಯೆ. ಅವಳ 'ಅಮ್ಮ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವೊಂದರಲ್ಲಿ

ಓಂಕಾರದ ಸತ್ವವೆಲ್ಲ ಅಡಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ, ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮೂರ್ತಿ—ನನ್ನ ವಿಲಾಸಿ! ತಟ್ಟೆ ಲೋಟ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೋಸೆ. ಲೋಟದಲ್ಲಿ ಹಾಲು. ನಾನು ಮುಖ ನೋಡಿದೆನೋ ಇಲ್ಲವೊ—ನಾಚಿಕೊಂಡಳೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ—ತಂದಿದ್ದುದನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಹೊರಡಲನುವಾದಳು. ಇನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಿಕ್ಕಳು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಜತೆಗಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುವಳೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ, ಅವಳು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟಾಗ, ಅವಳ ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ.

" ಹಾ ! ನೋಯುತ್ತೆ ! " ಎಂದಳು.

ಮುಳ್ಳು ತುಳಿದಂತಾಗಿ, ಕೈ ಸಡಲಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ಅವಳ ಕೇದಗೆ ರಾಗದ ತೋಳಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪಗೆ ಬರೆಯೆಳೆದಂತೆ ನನ್ನ ಕೈಯ ಐದುಬೆರಳುಗಳ ಗುರುತು ಇತ್ತು. ವಿಲಾಸಿಯು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಬಹಳ ನೋವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ರಾಕ್ಷಸೀ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ನನಗೇ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು.

" ವಿಲೂ ! ನೋವಾಯಿತೆ ? " ಎಂದೆ.

ವಿಲಾಸಿ ನೆಲ ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

" ನೋಡು . . . ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು . . . ಬಹಳ ಆಸೆ . . . ಇವತ್ತು . . . ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ . . . ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ . . . ಎಂತ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡೆ . . . ಪಾಪ ! . . . ನೋವಾಯಿತೆ ? . . . ನೋವುಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ . . ." ಎಂದೆ. ಮಾಡಬಾರದುದನ್ನು ಮಾಡಿದವನಂತಿತ್ತು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ.

ವಿಲಾಸಿ ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಉಗುಳು ನುಂಗಿ, ನೋಟ ಕೆಳಗಿದ್ದಂತೆಯೇ "ನೀವೇ . . . ನಿಂತುಕೋ ಎಂದಿದ್ದರೆ . . . ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದೆ . . ." ಎಂದಳು.

ಮುಳುಗುವವನಿಗೆ ಓಡೆ ದೊರೆತಂತಾಗಿ " ಹಾಗಾದರೆ . . .

ಈಗ ನಿಲ್ಲುತ್ತೀಯ?'' ಎಂದೆ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣೊಡೆದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಒಳಗಿನ ಆಸೆ.

'' ನಿಲ್ಲು ಅಂತ ನೀವು ಹೇಳಿದರೆ . . . ''

'' ನಿಂತು . . . ನಿಂತು . . . ನನ್ನ ಜತೇಲೆ ತಿಂಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯ?'' ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅತಿ ಆಸೆ!

'' ನೀವು ಕೊಟ್ಟರೆ . . . ಬೇಡ ಎನ್ನಲೆ?''

ಅದೇನೊ ಸ್ವರ್ಗ ಅಂತಂತಾರಲ್ಲ—ಅಲ್ಲಿಗೂ ನನಗೂ ಅರ್ಧ ಹಂಚಿಕಡ್ಡಿ ದಾಯ . . .

'' ಆ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಬಾ ಹಾಗಾದರೆ ''

ವಿಲಾಸಿನಿ ಬಾಗಿಲಿಕ್ಕಿ, ಸೆರಗು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ' ಕುಳಿತುಕೋ' ಎಂದೆ. ಬಹು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಸೀರೆ ಮುದುರಿಕೊಂಡು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವಳು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಂದಳು. ಸಾಮೀಪ್ಯದಿಂದ ಸಂಕೋಚ ತೊಲಗಿ ಸಲುಗೆಯುಂಟಾಯಿತು.

ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. '' ನೋಡು! ಕಣ್ಣೀರು ಇನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ!'' ಎಂದು ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಒರಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ನನ್ನ ಕೈಗವಳ ಕೆನ್ನೆ ಸೋಕಿತು. ಹೊಸ ಕುಸುಮಗಳ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಡುವೆನೆಂದು ನಾನೆಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ!

ಈ ನೂತನ ಅನುಭವದ ಸಲುವು ಅವಳ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ವಿಲಾಸಿಯು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖ ಆರಕ್ತನಾಯಿತು! ಜ್ಯೋತಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆರೆದಂತಾಯಿತು. ಕೊರಲೊಂದು ಕಡೆ ಕೊಂಕಿಸಿ, ನೆಲ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕೆಂಪಾದ ಬೆವರಿರುವ ಮುಖವನ್ನೂ, ಮುಖಕ್ಕಿಂತ ಕೆಂಪಾದ ತುಟಿಗಳನ್ನೂ, ತೆಳ್ಳಗೆ ಬೆಚ್ಚಿರುವ ಅರಿಸಿನದಿಂದಲಂಕೃತವಾದ ಅರ್ಧ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನೂ, ಮುಖಕ್ಕೆ ಸಿಂಗರಿಸಲು ಕಟ್ಟಿದ ಕುಚ್ಚುಗಳಂತಿದ್ದ ಉಂಗುರ ಕುರುಳುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಧ್ಯಾ

ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಚಿನ್ನಕ್ಕೆ ಪುಟ ವಿಟ್ಟಂತಿತ್ತು. ಹೀಗೆಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ, ನೋಡಿ ನೋಡಿ ತಣಿಯದೆ, ಏನನ್ನೋ ಭಾವಿಸಿ " ವಿಲಾಸಿ! " ಎಂದೆ.

ಸಂಜೆವೆಣ್ಣು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ನೀಲದೆಡೆಯಲ್ಲಿ, ಮೋಡದ ಅಂಚಿನ ಮರೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ತಲೆಹಾಕಿ ನೋಡುವ ಚುಕ್ಕಿಯಂತೆ, ವಿಲಾಸಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ " ಏನು?" ಎಂದಳು.

ನನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ದೋಸೆಯ ಚೂರೊಂದು ತಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತ್ತು.

" ವಿಲಿ! ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಒಪ್ಪಿಸ ಬೇಕಾದರೆ ಏನುಮಾಡುತ್ತಾರೆ?"

" ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? "

" ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಹೇಳು "

" . . . . "

"ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರಷ್ಟೆ?"

"ಹೌದು, ಕೊಡುತ್ತಾರೆ."

"ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಸರಿ. ಈಗ . . . ನೋಡು . . . ನೀನು ತಂದಿರುವ ಈ ದೋಸೆ ಹಾಲು ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ನನಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕು."

ವಿಲಾಸಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದವಳು, ಮರುನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ, 'ಆಗಬಹುದು' ಎಂಬಂತೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದಳು.

ಈ ಬಾರಿ ತೋಳು ಸೆಳೆದುದಕ್ಕೆ ಉಸಿರೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಉಷೆಯಲ್ಲಿ, ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಹಿಮಕಣಗಳು ಇಂಗಿ, ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಸುಖೋಷ್ಣತೆಯಾಂತ ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪಗಳ ದಂಡೆಯು ನನ್ನ ತುಟಿ ಗಳಿಗೆ ಸೋಕಿದಂತಾಯಿತು . . . ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿದೆ . . . ಕಣ್ದೆರೆದು ನೋಡು ವೆನೆ, ನನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಡಗಿ ನನ್ನೊಡನೆ ನಾನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು ನನ್ನ ನಲ್ಲೆ.

ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಭಾವಪರವಶತೆಯು ತಿಳಿದನಂತರದಲ್ಲಿ " ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆ,

ವಿಲಾಸ" ಎಂದು ಎದ್ದು ಒಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ "ಕಾಣಿಕೆ" ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು, ಅವಳಿಗೆ ಓದಿ ಹಾಡಲು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟೆ.

ಕೊನೆಗೆ ವಿಲಾಸಿ, "ಹಿಂದೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಉಪ್ಪಂತ ಗಡಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವರಿಗೆ ಈ ಸಲ ಏನು ಇಷ್ಟು ಸುಮ್ಮಾನ?" ಎಂದಳು.

"ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಮಾತನಾಡಿ ಕಾಣಿಕೆ ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಹೆಣಗಾಡಬೇಕಾಯಿತು."

"ಅಬ್ಬಾ! ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಆವಟವೆ? ಯಾಕಪ್ಪಾ ಇವರು ಹೀಗೆ ಎಂತಿದ್ದೆವು ನಾವೆಲ್ಲ! ಈ ಕಾಣಿಕೆ ನಿಮಗಲ್ಲದೆ ಇನ್ಯಾರಿಗೆ? ಮೊದಲೇ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದ್ದರೆ . . ."

"ಓಹೋ! ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತೇನೋ!"

"ಇಲ್ಲ ಮತ್ತೆ! ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ನಿಮಗೆ? ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದ . . . ಗೊತ್ತಿದೆ ತಾನೆ?"

"ಗೊತ್ತಿದೆ."

* * * *

ರಾತ್ರಿ ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯವರು ಯಾರ ಹತ್ತಿರವೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು—ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಮಾವನವರ ಹತ್ತಿರವಿರ ಬಹುದು: "ಅಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆ. ನನಗಿಷ್ಟು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಸಾರ್ಥಕ ವಾಯ್ತು—ನಾನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೆತ್ತು ಸಾಕಿದ್ದಕ್ಕೆ. ಇದುವರಿ ವಿಗೆ ನನಗೆ ತೋಚಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ—ಏಕೆ ಇವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತಾರೆ ಅಂತ. ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಬುದ್ಧೀನೆ . . ."

"ನಿನಗೆ ಮುಂಚೆ ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದರಲ್ಲವೆ, ನೀನು 'ಅಯ್ಯೊ ನನ್ನ ಬುದ್ಧೀನೆ' ಅಂತ ರಾಗ ಎಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ!" ಎಂದ ಹಾಗಿತ್ತು ನಮ್ಮ ಮಾವನವರು.

ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ

ಮಳೆ ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಇಂತಹ ಮಳೆಯಲ್ಲ. ಕೈ ಹೊರುವುದನ್ನು ಮೈ ಹೊರಲಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳನ್ನೂ ಮೈಯ ಮೇಲೆಯೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಛತ್ರಿ, ಹೊದ್ದಿದ್ದ ಜಮಖಾನೆ, ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಎರಡು ಗಾಂಧಿಪಂಚೆ, ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಕಿಚೆಡ್ಡಿ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನೆನೆದುದಲ್ಲದೆ, ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಚ ಸಹ ಒದ್ದೆ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿತ್ತು ಅಂದರೆ ಮಳೆಯ ಹೊಡೆತ ಎಷ್ಟಿರಬೇಕು !

ಹೀಗೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದವನು, ಬರುವಾಗ ಆ ಶನಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹೋಗಿ ಬಹಳ ಅವಸ್ಥೆಪಟ್ಟು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಒಂದು ಫರ್ಲಾಂಗು ಕಳೆದರೆ ಬಳಗೊಳ ಸ್ಟೇಷನ್ನು ಸಿಕ್ಕಬೇಕು ; ಬೇಗ ಬೇಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ " ನನ್ನೊಡೆಯಾ ! " ಎಂದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೋರಿ . . . ಅದರ ತುಂಬ ತುಂಬಿ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ ನೀರು . . . ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯ ಪ್ರವಾಹದಂತೆಯೇ ಜೋರಾಗಿ . . . ಅದರ ಬಳಿ ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯವನೊಬ್ಬ . . . ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಲಂಗೋಟಿ ವಿನಾ ತೀರ ಬೆತ್ತಲೆ. ನಡುನಡುಗುತ, ಕುಗ್ಗಿದ ದನಿಯಿಂದ 'ಬುದ್ದೀ' ಎಂದ.

" ಏನಯ್ಯಾ ? "

" ಬುದ್ದೀ ! ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನೋಡುವ ಅಂತ ಬಗ್ಗಿದೆ ಬುದ್ದೀ . . . ಹೊದ್ದಿದ್ದ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು ಬುದ್ದೀ . . . ಛಳಿ ಆಗ್ತದೆ . . . ಟೇಸನ್ಗೆ ಹೋಗುವ ಎಂದರೆ ನಾಚಿಕೆ

ಆಗುತ್ತೆ . . . ಊರು ಸೇರಬೇಕಲ್ಲಾ ಬುದ್ಧೀ . . .''

"ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕಯ್ಯಾ ? ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಬಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಬಡಿದುಕೊಂಡರೆ ಏನಾದ ಹಾಗಾಯಿತು ?"

ಆ ಹಳ್ಳಿಯವನು ನನ್ನ ಜಮಖಾನೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿ "ಏನೋ ಬುದ್ಧಿಯವರು ಹಿರಿಮನಸು ಮಾಡಿದರೆ—'' ಎಂದ.

ಜಮಖಾನೆ ನೋಡಿದೆ. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆದು ಆ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣ, ಹಸುರುಬಣ್ಣ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಏಕೋ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ "ಪಾಪ! ಇವನು ಬರಿಯಬೆತ್ತಲೆ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ!'' ಎಂದು ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಎರಡು ಗಾಂಧಿ ಪಂಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟೆ. ಆ ಹಳ್ಳಿಯವನ ಸಂತೋಷ, ಅವನು ನನಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದದ್ದು, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಳತೀರದು.

''ಬಾರಯ್ಯ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ; ಊರಿಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮೈಸೂರೇನಯ್ಯಾ ?'' ಎಂದೆ.

ಅವನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ''ಹೌದು ಬುದ್ಧೀ . . . ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬುದ್ಧೀ . . . ಅರಕ್ಷಣದಾಗೆ ಬಂದುಬಿಡ್ತೀನಿ ಬುದ್ಧೀ '' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟ ; ಪೊದೆ ಮರೆಗೆ.

ಮಳೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ನನಗೂ ನಡೆದು ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ರೈಲು ಬರಲು ಇನ್ನೂ ಕಾಲವಿದ್ದುದರಿಂದ, ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದ ದೊಡ್ಡ ಅರೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಹಳ್ಳಿಯವನೂ ಬರಲೆಂದು ಕಾದಿದ್ದೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಅದೇ ಹಳ್ಳಿಯವನು, ಯಾವುದೋ ಲಾವಣಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ. ನಾನು ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದೆನೆಂದು ಅವನೆಣಿಸಿರಬೇಕು. ನೋಡಿದರೆ . . . ನನ್ನ ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ! ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದಿದ್ದಾನೆ! ನನಗೆ ಏಕೋ ಬಹಳ ರೇಗಿತು.

''ಅಯ್ಯಾ ! ಗೌಡ !!'' ಎಂದು ಕೂಗಿದೆ.

ಅವನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತು, ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, "ಏನು ನನ್ನೊಡೆಯಾ?" ಎಂದು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತ. ನಗುತ್ತ ನಿಂತ!

ನನಗೆ ಕೋಪ ಹೆಚ್ಚಿತು. "ಏನಯ್ಯಾ? ಗೃಹಸ್ಥ! ಈ ರೀತಿ ಠಕ್ಕು ಹೊಡೆದು ಪಂಚೆ ಕಸಿಯಬೇಕೇನಯ್ಯಾ? . . . ಇದಕ್ಕಿಂತ ಗತಿಯಿಲ್ಲ ಎಂತ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೇ?"

"ನಾನು ಏನು ಹೇಳಲಿ ನನ್ನೊಡೆಯಾ! ನೀವು ನನಗೆ ಪಂಚೆ ಕೊಟ್ಟ ಮುಹೂರ್ತ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು ಬುದ್ದಿ! ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟು ಆಚೋರಿ ಹೊರಟರೆ, ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಳಕೊಂಡ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ ಈ ಮೋರಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಕೊಂಡು ನನ್ಕಡೆಗೇ ಬರಬೇಕೆ! ನಿಮ್ಮ ಹಸ್ತಗುಣ ಬಹಳ ಚೆಂದಾಗದೆ ಬುದ್ದೀ . . . !"

ಅವನ ಅರಳಿಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಅಂಗ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮೈಯುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು—ಈ ಹಳ್ಳಿಯವನಿಗಿಂತ ಹಳ್ಳಿಗಮಾರನಾದೆನೇ ನಾನು ಎಂದು.

ಅವನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, "ಅಲ್ಲವಯ್ಯಾ! ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲ ಕತೇನ! ಮೋರಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಕಡೆಗೆ. . . ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಹೇಗಯ್ಯಾ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಕಂಬಳಿ? ಹ್ಞಾ? . . . ಅದೂ ಹೋಗಲಿ ಅಂದರೆ, ಕಂಬಳಿ ಕೊಂಚವಾದರೂ ನೆನೆದಿಲ್ಲ! ಏನಯ್ಯಾ? ಹ್ಞಾ!" ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಒದರಿದೆ.

ಅವನು ಬಹಳ ವಿನೀತನಾಗಿ, "ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನೊಡೆಯ ಶಿವನ ಮಾಯೆ, ಬುದ್ದೀ! ಅಲ್ಲ, ನಾನು ಕಂಬಳಿ ಹೋಯಿತೆಂದು ಗೋಳಾಡುತಿದ್ದರೆ, ಹೋದ ಕಂಬಳಿ ಹೋದಹಾಗೆಯೇ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಒದ್ದೆಯಾಗದೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬರಬೇಕು ಎಂದರೆ, ಅದು ಶಿವನ ಆಟ ಬುದ್ದೀ! ಚಿಗಟನ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಆನೆ ಹೋಗಿ ಕುಂತರೂ ನಾವು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಬುದ್ದೀ! ಆ ಶಿವ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡುತಾನೆ . . . ನನಗೆ ಗೊತ್ತು . . . " ಎಂದು ನಿದಾನವಾಗಿ, ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಕೈ ಆಡಿಸುತ್ತಾ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು . . . ಏನಾ

ದರೆ ತಾನೇ ಏನು? . . . ಪಂಚೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದಾಯಿತು . . . ಆಳು ನನಗೆ ಮೂರು ಮೂರುವರೆಯಷ್ಟಿದ್ದಾನೆ . . .

ಇನ್ನು ಮಾತನಾಡಿ ಸುಖವಿಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ, "ಅಯ್ಯಾ! ನಿನಗೆ ಕಂಬಳಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ದೇವರಿಗೆ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸು, ತೆಕೊ!" ಎಂದು ಒಂದು ಮೂರುಕಾಸಿನ ಬಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಎಸೆದೆ.

ಬೆಳ್ಳಿ ಹೊಳೆದಂತಾಯಿತು! ನಾನು ಮೂರು ಕಾಸೆಂದು ಎಸೆದುದು ಎಂಟಾಣೆ ನಾಣ್ಯ!

ಆ ಹಳ್ಳಿಯವನು "ನಿಮ್ಮ ಪಾದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದೆ ಬುದ್ಧೀ! ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ನನಗೂ ಮೂರು ದಿನದ ಹಿಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿತು. ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳು ತಣ್ಣಗಿರಲಿ, ಬುದ್ಧಿ. ನಾನು ಬರುತೇನೆ ನನ್ನೊಡೆಯಾ." ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯ ಕಡೆ ಹೊರಟ.

ನಾನು "ಸದ್ಯ ನಾನು ಬೆಚ್ಚಗೆ ಆದರೆ ಸಾಕು" ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಒದ್ದೆ ಜಮಖಾನೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮುದುರಿಕೊಂಡು ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಬಂದೆ. ರೈಲೂ ಬಂತು. ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಡೆದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಯವನಿಗೆ ಈ ಚರ್ಯೆಯೇ ಏನಾದರೂ ಕಸುಬೆ? . . . ಅಥವ ಈ ದಿನ ಮಾತ್ರ ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದನೆ? . . . ನಾನು ಮೂರು ಕಾಸೆಂದು ಎಸೆದುದು ಎಂಟಾಣೆಯಾದುದೇಕೆ? . . . ಆ ಹಳ್ಳಿಯವನೆಂದಂತೆ, ಈಗಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಯೋ? . . .

ಒಲವೊ? ಕುಲವೊ?

ಶಠಗೋಪ ಹದಿನಾರಾಣೆ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ.

ಒಂದುದಿನ ಅವನ ಅತ್ತಿಗೆ ಅಡುಗೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದು ವೀಳೆಯ ದೆಲೆಯ ವರ್ತನೆಯವಳು ಬಂದಾಗ ಎಲೆ ತೆಗೆಯಲು ಶಠಗೋಪನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಶಠಗೋಪನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಎದುರಿಗಿದ್ದ ವೀಳೆದೆಲೆ ಯವಳನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವಳು ಸಾಧಾರಣದ ಹೆಣ್ಣು. ರತಿಯಲ್ಲ, ಚಪ್ಪನ್ನಾರು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದಂಥ ಚೆಲುವೆಯಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ಎತ್ತರದ ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪಿನ ಹೆಣ್ಣು. ಧೂಳು ಹತ್ತಿದ ಸೀರೆ . . . ಕಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲೆಯ ಹೆಡಿಗೆ . . . ಕೈಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡಗ . . . ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕರಿಮಣಿ, ಹವಳ . . . ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಡೋಲಿ . . . ತೈಲ ಹಚ್ಚಿದ ತಲೆಗೂದಲು . . . ತುರುಬಿನ ತುಂಬ ಹೂವು . . . ನಗುಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಾಸಿನಷ್ಟ ಗಲ ಕುಂಕುಮದ ಬಟ್ಟು . . . ಸಂಜೆಗೆಂಪನ್ನು ಎರಚುವ ತಂಬುಲದ ತುಟಿ . . . ಹದಿನೇಳರ ಪ್ರಾಯವಿರಬಹುದು . . . ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲಾಗಿ ಮುಖದ ತುಂಬ ಎರಡು ಕಣ್ಣು . . . ಕ್ಷಣರುಚಿಯ ಕಿಡಿಯೆರಡು ಚಿರರುಚಿಗಳಾ ದಂಥ ಕಣ್ಣು . . . ಹೃದಯದ ಆಳವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನೆರವಾಗುವ ಕಣ್ಣು . . .

ವೀಳೆಯದೆಲೆಯವಳು—ಅವಳ ಹೆಸರು ರತ್ನಿ—ಎಲೆಯಿಡುತ್ತಾ ತಲೆಯೆತ್ತಿದಳು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಡೆದ ಕೃಷ್ಣಕಾಯದ ಶಠಗೋಪ! ನೀರು ಕಾರುವ ಊಟೆಯಂತೆ ತೇಜಸ್ಸು ಕಾರುವ ಗುಂಡುಮುಖದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕಾಣುವ ಬಿಳಿಯ ತಿರುಮಣ್ಣು, ಹಳದಿ ಶ್ರೀಚರಣ . . . ಗರಿ ಹಿಡಿದು ಲುಂಗಿಸುತ್ತಿದ ಬೆಳ್ಳನೆಯ ಅಂಗಲದಂಚಿನ ಪಂಚೆ . . . ಎದೆ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವ ಮೂರೆಳೆಯ ಜನಿವಾರ. . . ತಲೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ

ಕುಳಿತ ಸಣ್ಣ ಕುಡಿಮಿ . . . ಎಲ್ಲಕ್ಕು ಮೇಲಾಗಿ, ಇರುಳ ನೆರಳಿನ ಕೆಳಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಎರಡು ಶುಕ್ರಗ್ರಹಗಳೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಕಣ್ಣುಗಳು . . . ಎದೆಯೊಲವಿನ ಹೊನಲುಕ್ಕಿ ಕೋಡಿ ಹರಿದು ಹೊರಬರುವ ತೂಬುಗಳು . . .

ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮನತೆತ್ತರು. 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ'ರು ಒಂದು ಕಡೆ ಹಾಡಿರುವರು :

"ಆಗಸದ ವಾಯುಮಂಡಲದ ರಾಜರ ತೆರದೆ
ಗೃಧ್ರಗಳು ಗರಿಹರಡಿ ಹಾರುತಿರುವುದು ನೀವು
ನೋಡಿರುವಿರೋ ? ಹೆಣ್ಣುಗಂಡು ಗರಿಯನು ಹರಡಿ
ಮೇಲು ಮೇಲಕೆ ಇನ್ನು ಮೇಲ್ಗಡೆಗೆ ಹಾರುವುವು ;
ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಮಾತಾಡುವುವೆ ? ಸನ್ನೆಯಲಿ
ಆಸೆಯನು ತೋರುವುವೆ ? ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಂದೊಂದು
ನೀಳವಾಗಿಹ ತಮ್ಮ ಸೀಳುದನಿಯಲಿ ಕೂಗಿ
ಏರಿದೆವು ಎಂದು ಜಯ ಘೋಷವನು ಹಾಕುವುವು ;
ಇದ ನೀವು ನೋಡುವಿರಿ ಕೇಳುವಿರಿ ; ಆ ಮಧ್ಯೆ
ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮೋಡದಿಂದ ಮೋಡಕೆ ಹರಿವ
ತೆಳುಮಿಂಚ ಕಿಡಿಯಂತೆ ಮನದಾಸೆ ಹರಿಯುವುದ
ನೋಡಿರುವಿರಾ ? ಮಧ್ಯೆ ಹಾರುವುದ ನಿಲ್ಲಿಸುತೆ
ಅವು ಎರಡು ಒಂದು ಪೇರ್ಮುಗಿಲ ತಲೆಮೇಲಿಳಿದು
ಕೆಳೆಯ ಬೆಳೆಸುವುವು ; ಇದು ದೇವದೇವನ ಮಾಯೆ"

ಶಠಗೋಪ ರತಿನಿಯರು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮನಸೋತುದೂ ದೇವ ದೇವನ ಮಾಯೆ.

ತಿಂಗಳಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವಾಗಿ ರತಿನಿಯ ಪೂರ್ವೋತ್ತರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶಠಗೋಪನು ತಿಳಿದನು. ಹೊಲೆಯರ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳವಳು. ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಗಿನಿಂದ ಊರ ಹೊರಗಿನ ತೋಟದಿಂದ ಎಲೆತಂದು ಮಾರಿ,

ಆದರಿಂದ ಜೀವನ ಜರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವಳವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶಠಗೋಪನು ತನ್ನ ವಿಷಯಕವಾದುದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಶಠಗೋಪನೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈಗ ಅವನ ಅಣ್ಣ ರಾಮಾನುಜನೇ ತಂದೆ, ಅವನ ಅತ್ತಿಗೆಯೇ ತಾಯಿ. ಶಠಗೋಪನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ, ಮೇಲೆ ಪೌರೋಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅರಿತು ಎರಡು ಮನಸ್ಸು ಒಂದಾಗಿತ್ತು.

*　　*　　*　　*

ಎರಡು ತಿಂಗಳು ತಳ್ಳಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ರಾಮಾನುಜನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿ ಮೂರುಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶಠಗೋಪ ರತಿನಿಯರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಶಠಗೋಪನ ಮೇಲೆ ಕಲಂಕದ ಹೊರೆ ಹೇರಿತ್ತು.

"... ಶಠಗೋಪ! ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೆಡಿಸಬಹುದೆ? ಘನಪಾಟಿ ಶ್ರೀ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರ ಮಗನಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದೆ? ನೀನು ಉತ್ತಮಕುಲದವನು—ಅವಳು ಹೊಲೆಯರವಳು. ಅವಳಿಗೂ ನಿನಗೂ ಎಂತಹ ಪ್ರೀತಿ? ಈಗ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ತೀರ್ಥರೂಪರವರೂ ತಾಯಿಯವರೂ ತೀರಿಹೋದಾಗ ನೀನಿನ್ನೂ ಅರಿಯದವನು. ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟುದಿನ ಸಾಕಿ ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಇದೆಯೆ ನೀನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ? ಊರಿನವರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯಲ್ಲ, ಶಠಗೋಪ! ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನು—ನಿನಗೆ ಯಾರೋ ಈ ಕೆಟ್ಟಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು ..."

ಶಠಗೋಪನು ಅಣ್ಣನ ಬಾಯಿಂದ ಅಂಥ ನೊಂದನುಡಿಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಕೇಳಿ ಅವನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರುತುಂಬಿತು.

"ಅಣ್ಣ! ನಿಮಗೆ ದುಃಖಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ.

ನನಗೆ ಇದನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಕ್ಷಣದಿಂದ—ಅದೇಕೆ ಎಂಬುದು ನನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ—ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಯಸ್ಕಾಂತದ ಬಳಿಯ ಕಬ್ಬಿಣದಂತೆ ಅವಳ ಕಡೆಗೇ ವಾಲುತ್ತಿದೆ . . ."

"ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿದ್ದರೆ, ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಹೊಲೆಯಳನ್ನೇ ಸೇರಬೇಕೆ? ಏಕೆ, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರರ ಮಗಳಿಲ್ಲವೇ? ವೇದಾಂತದೇಶಿಕನ ಸಾದಿನಿಯಿಲ್ಲವೇ? ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನು ಹೊಲೆಯಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವೆ? . . ."

"ಅಣ್ಣಾ! ನೀವು ಬೇರೆ ಭಾವಿಸಬೇಡಿ. ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದಾಗಲಿ, ಅವಳಲ್ಲಿ ನೆರೆಯಬೇಕೆಂದಾಗಲಿ ನನಗೆ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮದುವೆಯೇ ಬೇಡ. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕು, ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ. . . .ಅವಳಿಗೂ ಅದೇ ಆಸೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಯಕೆ ಇಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರ ಕೂಡ ಒಬ್ಬರು ಮಾತನಾಡಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನು ಒಬ್ಬರು ನೋಡಿದರೆ ದೋಷವೇನುಂಟು?"

"ಆದರೂ ಜನರ ಬಾಯಿಗೆ ಹೆದರಬೇಕಪ್ಪ."

"ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಜನಗಳು ನಮ್ಮ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವರೇನೊ!"

ರಾಮಾನುಜನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು.

"ಜನರ ಮಾತು ಬೇಡ. ನಾನು ನಿನಗೆ ತಂದೆಯ ಹಾಗೆ. ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ಹೊಲತಿಯನ್ನು ನೀನಿನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಕೂಡದು, ನೋಡಕೂಡದು. ಮೊನ್ನೆಯಿಂದ ಅವಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ."

ಶಠಗೋಪನ ಮನಸ್ಸು ನೊಂದಿತು—ತನ್ನಿಂದ ಅವಳ ವರ್ತನೆ ತಪ್ಪಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು.

"ಅಣ್ಣಾ! ಅವಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ . . ."

"ಸಾಕು. ನನಗಿನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಬೇಡ. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನಿಗೂ ಹೊಲೆಯಳಿಗೂ . . . ನೀನೇನು ಹಾಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿತವನೆ? ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು! ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನು . . . ಹೊಲೆಯಳನ್ನು . . . ಪ್ರೀತಿಯಂತೆ! . . . ಪ್ರೀತಿ! . . ."

"ಪ್ರೀತಿಗೆ ಜಾತಿ ಬೇರೆಯೆ!" ಎಂದ ಶಠಗೋಪ. ಸಂಕಟದ ಮಾತು.

"ನೋಡು ನನಗೆ ರೇಗಿಸಬೇಡ . . ."

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಶಠಗೋಪನ ಅತ್ತಿಗೆ ಬಂದು "ಏನು ಶಠಗೋಪಾ! ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದೆ? ಊರಿನವರೆಲ್ಲ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವಂತಾಯಿತೆ!" ಎಂದಳು.

ಶಠಗೋಪನು ಆವರೆಗು ತನಗಾದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಆಗ, ತಾಯಿಯೆಂದು ಗಣಿಸಿದ್ದವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಕಂಡು ಸಂಕಟವುಕ್ಕಿತು. ಮುಂದು ನೋಡದೆ, ಮಗುವಿನಂತೆ ಅಳುತ್ತ, ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೆಯುವರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದು "ಮಾಡಿದುದು ತಪ್ಪಾಯಿತು! ತಪ್ಪಾಯಿತು!" ಎಂದು ಗೋಗರೆದುಕೊಂಡನು.

ರಾಮಾನುಜನಿಗೆ ತಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಳುವೂ ಸಂತೋಷವೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ತಮ್ಮನನ್ನು ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸಿ, ಅವನ ಕಣ್ಣೀರೊರಸಿ "ಕಂದ, ಶಠಗೋಪ! ನೀನು ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಮೊದಲಿಂದ ಗೊತ್ತು. ಹೋಗಲಿ, ಹಿಂದಿನದೆಲ್ಲ ಮರೆತುಬಿಡು. ನಡೆ, ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಬಾ . . . ತಿರುನಾರಾಯಣನ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು" ಎಂದು ಸಂತೈಸಿ ಕಳುಹಿ, ತಮ್ಮನು ದಾರಿಗೆ ಬಂದನೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿದನು.

ಶಠಗೋಪನಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೇ ತಡೆದರೂ ರತಿನಿಯ ನೆನಪನ್ನು ಅಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಯೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆ? ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ರತಿನಿಯ ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಿಂದಂತೆ ಚಿತ್ರ . . . ನಾಮವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ರತಿನಿಯ ಜೋತುಬಿದ್ದ ಮುಖ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣು

ವುದು . . . ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಲ್ಲಿ ರತಿನಿಯ ಹೆಸರಿನ ಗಾಯತ್ರಿ . . . ದೇವರಿಗೆ ಪುಷ್ಪ ಸಮರ್ಪಿಸುವಾಗ ಹೂಗಳನ್ನು ರತಿನಿಯ ತುರುಬಿಗೇರಿಸಿ ದಂತೆ ಭಾವನೆ . . .

*   *   *   *

ತಿರುನಾರಾಯಣನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ. ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹೊರ ಟಿದ್ದರು.

ಅವರ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಹುಡುಗ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಅವರು ಹೊರಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಪಂಪಭಾರತ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಓದುತ್ತ ಓದುತ್ತ ಅವನಿಗೆ ಆವೇಶ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಸನ್ನಿವೇಶ ಅಂಥದು. ಕೌರವನು ಭೀಷ್ಮ ನಿಗೆ ವೀರಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ . . . ಕರ್ಣನಿಗೆ ಕಿನಿಸು ಕೆರಳಿದೆ . . . "ನಮ್ಮಂಥ ಯುವಕರಿರುವಾಗ ಈ ಮುದಕನಿಗೇಕೆ ಪಟ್ಟ?" ಎಂದಿ ದ್ದಾನೆ . . . ಕೇಳಿದ ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಕೋಪ ಕುದುರಿದೆ . . . 'ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಕೊ ಬೆಸ್ತ!' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ . . . ಕರ್ಣನಿಗೆ ರಕ್ತ ಕುದಿಯುತ್ತ ಇದೆ . . . ಕರ್ಣ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಓದುವವನಿಗೂ ರಕ್ತ ಕುದಿಯುತ್ತಿದೆ— ಕರ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಒಂದು ಅಠಾಣಾ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಹೇಳು ತ್ತಾನೆ—ಕೇಳಿದ ಕಲ್ಲು ಕೂಡ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

> ಕುಲಮನೆ ಮುನ್ನಮುಗ್ಗಡಿಪಿರೇಂ ಗಳ ನಿಮ್ಮ ಕುಲಂಗಳಾಂತು ಮಾ ।
> ರ್ಮಲೆವನನಟ್ಟಿ ತಿಂಬುವೆ ಕುಲಂ ಕುಲಮಲ್ತು ಚಲಂ ಕುಲಂ ಗುಣಂ ॥
> ಕುಲಮಭಿಮಾನಮೊಂದೆ ಕುಲಮುಣ್ಮು ಕುಲಂ ಬಗೆವಾಗಳೀಗಳೀ ।
> ಕಲಹದೊಳಣ್ಣ ನಿಮ್ಮ ಕುಲಮಾಕುಲಮಂ ನಿಮಗುಂಟುಮಾಡುಗುಂ ॥

ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ಒಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ರಾಮಾನುಜನು ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದರು.

*   *   *   *

" ಕಟ್ಟು ಮೂರಾಣೆ ? "

"ಇಲ್ಲ ಸಾಮಿ! ಕಟ್ಟ್ಟೆ ಪಾವಲಿ."

ದನಿ ಕೇಳಿ, ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ತಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಶಠಗೋಪನು ಸರಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿದನು. ದೂರ, ಒಂದು ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ರತ್ನಿಯು ಎಲೆ ಮಾರುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಶಠಗೋಪನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು "ರತ್ನೀ!" ಎಂದ. ರತಿನಿ ತಿರುಗಿ ಶಠಗೋಪನನ್ನು ಕಂಡಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಕಾಣದ ಬೆಳಕಿನ ಲಹರಿ ಹರಿಯಿತು. ಎಲೆ ಹೆಡಿಗೆಯನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು 'ಐನೋರಾ' ಎಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟಳು. ಶಠಗೋಪನು ತಾನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಅವಳ ಬಳಿ ಸೇರಿದ್ದ. ರಾಮಾನುಜನು ಸ್ತಂಭಿತನಾಗಿಬಿಟ್ಟ.

"ರತ್ನಿ! ಮೂರುದಿನದಿಂದ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?"

ರತ್ನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಶಠಗೋಪನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಮಾತು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಮಾನುಜನು ದೂರದಿಂದಲೇ ದೈನ್ಯದಿಂದ 'ಶಠಗೋಪ! ಶಠಗೋಪ!' ಎಂದನು. ರತಿನಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿದ್ದ ಶಠಗೋಪನಿಗೆ ಅಣ್ಣನ ಕೂಗು ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ರಾಮಾನುಜನು ಹೊಲತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲು ಹೆದರಿ ದೂರದಿಂದಲೇ ಮತ್ತೆ ಕೂಗಿದನು. ತಮ್ಮನು ಅಲುಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಮಾನುಜನು ಕೊಂಚ ಪರುಷವಾಗಿ 'ಶಠಗೋಪ' ಎಂದ. ಶಠಗೋಪನು ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ಶಠಗೋಪ ರತಿನಿಯರ ಮೇಲೆ ನೂರಾರು ಕಣ್ಣುಗಳು ಇಳಿದುವು.

ರಾಮಾನುಜನಿಗೆ ತಮ್ಮನನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ರೋಸಿಹೋಗಿ "ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ತಮ್ಮನಲ್ಲ" ಎಂದು ಒದರುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಸುತ್ತ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರು ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದರು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿದರು . . .

ಒಲವಿನ ಹೊನಲಿಗೆ ಈ ಹುಲು ಅಣೆಗಳೆ! ಶಠಗೋಪನು ತನ್ನ ಒಲವಿನ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ರತ್ನಿಯ ಕಾಲಬಳಿ ಮಂಡಿಯೂರಿ, ಅವಳ

ಧೂಳುಮುಚ್ಚಿದ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಮುಖವಿಟ್ಟು "ಕರಲ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದ ವೃಷ್ಟಿಯ ತೆರನಂತೆ ಅವರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೆನ್ನ ಸುಖದುಃಖವ" ಎಂದು ಮೆಲ್ಲ ನುಸುರಿದನು.

ರತ್ನಿಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕಳೆಯೇರಿತ್ತು. ಅವಳ ತುಟಿಗಳು ಅಲುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವಳ ನಡುಗುವ ಬೆರಳುಗಳು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮುತ್ತಿನ ಸೇಸೆಗಳಂತೆ ರತಿನಿಯ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕಣಗಳು ಶಠಗೋಪನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದುವು.

* * * *

"ಆಗಿಹೋಯಿತೆ ಕತೆ ?" ಎಂದ ಕಂಠಿ.

"ಆಗಿ ಹೋಗದೆ ಮತ್ತೆ ?" ಎಂದೆ.

"ಏನು ಕತೆಯಯ್ಯಾ ? ಶುದ್ಧ ಅಸಂಭವ ! . . . ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ನಡೆಯೋದುಂಟೆ ? .... "

"ಅಲ್ಲವೊ ಪೆಂಗೆ ! ನೀನೂ ರಾಮಾನುಜನ ಹಾಗೇ ಹೇಳ್ತಿಯಲ್ಲ ಯಾಕೋ ! . . . 'ಎಲ್ಲಾದರೂ ನಡದದ್ದುಂಟೆ ?' ಎಂದರೆ 'ಇಲ್ಲ — ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. 'ನಡೆಯೋದುಂಟೆ ?' ಎಂದರೆ— ಭೇಷಕ್ ಸಾಧ್ಯ ! . . ."

"ಏನೋಪ್ಪ ! ಆದರೂ . . ."

"ಅಲ್ಲವೊ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಅನ್ನೋ ಕವಿ ಹೇಳಿರೋದು ಕೇಳಿದೀಯೋನೊ ?

ಕಟ್ಟುಗೆ ಕಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಕಡಲಂ ಕಪಿಸಂತತಿ ವಾಮನಕ್ರಮಂ ।
ಮುಟ್ಟುಗೆ ಮುಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಮುಗಿಲಂ ಹರನಂ ನರನಿಕ್ಕಿ ಗಂಟಲಂ ॥
ಮೆಟ್ಟುಗೆ ಮೆಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಕವಿಗಳ್ ಕೃತಿಬಂಧದೊಳಲ್ತೆ ಕಟ್ಟಿದರ್ ।
ಮುಟ್ಟಿದರಿಕ್ಕಿ ಮೆಟ್ಟಿದರಿದೇನಳವಗ್ಗಳವೋ ಕವೀಂದ್ರರಾ ॥"

ಕಂಠಿ ಪೆಚ್ಚಾದ !

ಕೆಸರಿನ ಕಮಲ ~ ~ ~

ನಿರಂಜನ ಬಹಳ ಜನ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ. ಆದರೆ, ಅವನ ದುರದೃಷ್ಟ—ಅವನು ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲ ಸರಿಸಿದ ಸೆರಗಿನವರು, ಸಡಿಲಿಸಿದ ನಿರಿಯವರು. ಮೇಲಾಗಿ ಅವನು ಸುಂದರನೇನೊ ಹೌದು. ಆದರೆ ಗಂಡಸಿನ ಸೌಂದರ್ಯವಲ್ಲದು, ಹೆಂಗಸಿನ ಸೌಂದರ್ಯ. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ "ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರೂ ಹೀಗೆಯೆ! ಬಾ ಎನ್ನುವುದು ತಡ—ಓಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಅವನ ಭಾವನೆ. ಏನೊ, ಅವನಿಗೆ ಹಾಗೆಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದವರು ಅಂತಹವರು. ಆದರೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೂ ಬಿಸಿಲಿರುತ್ತದೆಯೆ? ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವುದುಂಟು, ಮಿಂಚಿ ಸಿಡಿಲೆರಗುವುದೂ ಉಂಟು.

ನಿರಂಜನನು ಸಿರಿಪುರದ ಮೃಗಾಲಯದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ; ಎಂದರೆ, ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು 'ಚಲಾಯಿಸುವ' ಶಕ್ತಿ ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಎರಡು ವರ್ಷವಾಗಿರುವಾಗ, ಮೃಗಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆನೆಯೊಂದನ್ನು ಸೋಲಿಗರಿಬ್ಬರು ಕೊಂಡುಬಂದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗಂಡಹೆಂಡಿರು. ಅವರು ತಂದುದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಆನೆ. ಆನೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ಮಾತು ಕತೆ ನಡೆಯಿತು.

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆನೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ನಿರಂಜನ ಮಾತ್ರ ಆನೆಯೊಡಗೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದ ಹೆಂಗುಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸೋಲಿಗರ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳವಳು, ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಮಲದಂತಿದ್ದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣವಾದರೂ ಹಗಲಿನಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮೋಹನವಾದ ನಗು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುಲುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಸಹಜಲಾವಣ್ಯದಿಂದೆಸೆವ ಕಾಡು ಕುಸುಮದಂತೆ ಬಳೆದ ಪ್ರಕೃತಿಯ

ನೈಜಪುತ್ರಿಯವಳೆಂಬುದು ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನವಯೌವನವು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೊರ ಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚೇತನವೂ ಸತ್ವೋದ್ರೇಕವೂ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡಿ, ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಟಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿ ನಿಂದು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೇಖಲೆಯಂತೊಪ್ಪಿತ್ತು. ಅವಳ ಅಂಗಸೌಷ್ಠವವೂ ಬಿಗಿ ಯಾದ ಮೈಕಟ್ಟೂ, ತುಂಬಿದ ಕೆನ್ನೆಗಳೂ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಜುಮ್ಮೆಬ್ಬಿ ಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೆಚ್ಚೇನು? ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆನೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿದರು. ನಿರಂಜ ನನೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ.

ಆದರೆ ಭೈರವನು—ಆ ಆನೆಯ ಹೆಸರು—ತನ್ನ ಒಡತಿಯ ಮಾತ ನ್ನಲ್ಲದೆ ಇತರರಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ, ಅದರ ಒಡತಿ ಯನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಚಾಕರಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಅವಳದೊಂದು ಹಠ—ತನ್ನೆರೆಯನಿಗೂ ಕೆಲಸಕೊಟ್ಟು ಸಂಬಳ ಕೊಡ ದಿದ್ದರೆ ತಾನಿರುವುದಿಲ್ಲೆಂದು. ಅದುಸಲುವು ಅವನನ್ನೂ ನಿಯೋಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಅವನಿದ್ದರೆ ಅವಳು—ಅವಳಿದ್ದರೆ ಆನೆ—ಆನೆ ಯಿದ್ದರೆ ಜನರ ಬರವು—ಜನರು ಬಂದರೆ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹಣ—ಸರಿ! . . . ಹಾಗೂ ಅವನಿದ್ದರೆ ಅವಳು—ಅವಳಿದ್ದರೆ . . . ನಿರಂಜನನಿಗೆ . . . ಅಂತು ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಗೆ ಬೇರೇನು ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಆನೆಯ ಮೈತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ; ಅವಳು ಅದಕ್ಕೆ ಉಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ.

*　　*　　*　　*

ಆನೆ ಬಂದು ವಾರವಾಯಿತು. ಬಂದು ಹೋದವರ ಕಣ್ಣು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ. ನಿರಂಜನನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಒಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು. ಒಂದು ದಿನ ನಿರಂಜನನು ಅವಳನ್ನು

"ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

"ಸ್ವಾಲಿಗರ ಚೆನ್ನಿ ಮಾಸಾಮಿ" ಎಂದಳು

"ಸೋಲಿಗರ ಚೆನ್ನಿ! . . . ಉಹ್ಞು! . . . ಬೇಡ; ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಬರಿಯ . . . 'ಚೆನ್ನಿ' . . . ಗೊತ್ತಾಯಿತೆ? . . ."

ಚೆನ್ನಿ ಬೆಚ್ಚಿದಳು ; ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮಾತ್ರ. ಪುನಃ ನಗುನಗುತ್ತ—ಎಂದಿನ ಮನವ ಕುಲಕುವ ನಗು—

"ಮಾಸಾಮಿ ! . . ." ಎಂದಳು

"ಆ್ಞ ! . . . ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ?"

ಚೆನ್ನಿ ನಗುತ್ತ "ಚೆನ್ನಿ ಮಾಸಾಮಿ !" ಎಂದಳು.

ನಿರಂಜನನೂ ನಗುತ್ತ—ಹೆಂಗಸಿನ ನಗು—ತಲೆದೂಗಿ "ಚೆನ್ನಿ ! . . . ಚೆನ್ನಿ ! . . . ಚೆ . . . ನ್ನಿ ! . . . ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ !" ಎಂದ.

* * * *

ಆನೆ ಬಂದು ಪಕ್ಷವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು. ಬಂದವರು ಆನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಸಲಾಂಮಾಡಿಸಿ, ಚೆನ್ನಿಗೆ ಕಾಸುಕೊಡುವರು. ಅವಳ ಮುಖ ಅರಳುವುದು. ನಿರಂಜನನು ಅವಳಿಗೆ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುವನು. ಅವಳು ತಾನೇ ಕೈಮುಗಿಯುವಳು. ಕೊಡುವಾಗ ಅವನ ಕೈ ಅವಳ ಕೈಸೋಕುವುದು. ಅವಳ ಮುಖಭಾವವು ಮುಹೂರ್ತ ತಗ್ಗಿ, ಕುಂದುಕಾಣುವ ಮುನ್ನ, ಅರಳಿ ಹಿಗ್ಗುವುದು. ನಿರಂಜನನೂ ಹಿಗ್ಗುವನು.

ಇದು ಹೀಗಿರಲು ಚೆನ್ನಿಯ ಗಂಡ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಅವನ ಕಂಗಳಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ಆನೆಗಳ ಜತೆಗೆ ಆನೆಯಾಗಿ ಬಳೆದವನವನು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು, ಒಂದು ದಿನ

"ಏನೇ ! ಆ ಹುಡುಗ ವಿಪರೀತ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ" ಎಂದು ಚೆನ್ನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ.

"ಹೌದು. ಅವನೇನೊ ಉತ್ತಮಜಾತಿ . . ."

"ಉ . . . ತ್ತ . . . ಮ . . . ಜಾತಿ ! ಕೀಳು ನಡತೆ ! . . ."

"ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತೀರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ?"

"ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗೋಣವೆ ?"

"ಏನು ? ಅವನಿಗೆ ಅಂಜಿಕೊಂಡು ?"

"ಮತ್ತೆ ?"

" ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟೆ ನಿಮಗೆ? "

ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಪರಸ್ಪರ ಮುಖ ನೋಡಿದರು. ತುಟಿ ನಾಲ್ಕು ಒಂದಾದವು.

* * * *

ತಿಂಗಳಾಯಿತು . . . ಆದಿತ್ಯವಾರ . . . ಹೊರಗಿನವರಾರೂ ಮೃಗಾಲಯವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂದು ನಿರಂಜನನು ಹೊಸ ಸೀರೆಯೊಂದನ್ನು ಕೊಂಡುಬಂದು, ಚೆನ್ನಿಗೆ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೆಂದು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವಳು ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದಳು. ನಿರಂಜನನು ಇತರರ ಭಾವಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಭಾವಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚುವುದರಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ. ಚೆನ್ನಿಯು " ಆಗಲಿ ! ಉಟ್ಟುಕೊಂಡರೇನಂತೆ? " ಎಂಬಂತೆ ಕತ್ತು ಕುಣಿಸಿ, ಸೀರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಕ್ಕದ ಗುಡಿಸಿಲಿಗೆ ಹೋದಳು. ಅವಳ ಗುಡಿಸಿಲು ಆನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಬಳಿಗೆ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿಯೆ.

ಮರೆಯಾಗುವವರಿವಿಗೂ ಚೆನ್ನಿಯ ಹಿಂದಿದ್ದ ನಿರಂಜನನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ತೋಟದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿತ್ತು ಒಂದು ಕೃತಕ ಕಾಸಾರ. ಅದರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಬಿಳಿ ಶಿಲೆಯ ಪ್ರಸ್ರವಣ. ಅದರಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮಿದ ನೀರು ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳೊಡನಾಡಿ, ನಲಿದಾಡಿ ಹೊರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುಳು ಗುಳು ಧ್ವನಿಯು, ಆ ಧಾರಾಯಂತ್ರದ ಅಕ್ಷಯ ಜೀವಸತ್ವವು ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಂತರ ಗೀತದಂತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಮನಬಂದಂತೆ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಹಾವಿನಂತೆ ಹರಿದಾಡಿ, ಆ ಚಿಲುಮೆಯನ್ನು ಆಚ್ಛಾದಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಲಾಲಿಲಾಲಿಯಾಗಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿಯ ಧೂಮ್ರ ಕುಸುಮ ಸಂಚಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಮಣಿಯಂತೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಧೂಮ್ರವರ್ಣದ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ನಲಿದು, ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದು, ತಿಳಿಗೊಳದಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲು, ಪುಷ್ಪಗಳ ಕಾಂತಿಯೂ, ಅದರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ರಾಗಾಧಿಕ್ಯವೂ ಸಂಯೋಗಿಸಿ ಮನ ಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿ ಎಲೆಯೂ ಪ್ರತಿ ಸುಮವೂ ಒಂದು

ಅಪೂರ್ವ ಶೋಭೆಯನ್ನೊಂದಿದ್ದುವು. ಆ ಎಲೆ ಹೂಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಜಲಕಣಗಳು ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು, ನಾಚಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೀಗಿರಲು ಗುಡಿಸಿಲಿನಿಂದ, ಹೊಸ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಕಮನೀಯ ಸೌರಭಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸುವ ಚೇತನದಂತೆ, ಸುತ್ತುಮುತ್ತಿರುವ ಲತಾವಿತಾನಗಳ ಸೋದರಿಯಂತೆ, ಬಾಗುತ್ತ ಬಳುಕುತ್ತ ಚೆನ್ನಿಯು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಆಗಿನ ಸೌಂದರ್ಯವು ಹಿಂದಿನದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರದೀಪ್ತವಾಗಿ ಪರಿಸ್ಫುಟವಾದ ಲಾವಣ್ಯದಿಂದ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ ಬಂದಳು ಚೆನ್ನಿ. ಅವಳ ಮುಖದ ಸರಳತೆಯನ್ನು, ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು, ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಹೊಸಬಗೆಯಾಗಿ ಕಂಡು ನಿರಂಜನನು ಚಕಿತನಾದ. ಹಾಗೆಯೇ ಅರಲಿಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ,

"ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?" ಎಂದು ಪುನಃ ಕೇಳಿದ.

"ಸ್ವಾಲಿಗ . . . ಅಲ್ಲ . . . ಚೆನ್ನಿ, ಮಾಸಾಮಿ!"

ನಿರಂಜನನು ನಕ್ಕನು. "ಚೆನ್ನಿ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ 'ಮಾಸಾಮಿ' ಎನ್ನಬೇಡ . . . ತಿಳಿಯಿತೆ."

"ಅದು ಯಾಕೆ, ಮಾಸಾಮಿ?"

"ಅದಿರಲಿ . . . ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು, ಹೇಳು?"

"ಚೆನ್ನಿ!"

"ಚೆ . . . ನ್ನಿ! . . . ಚೆ . . . ನ್ನಿ! . . . ಎಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಿರುಗು . . . ಹೀಗೆ . . . ಹೀಗೆ . . ." ಎಂದವಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ, ನಿರಂಜನನು ಅವಳ ಹಿಂಭಾವ ಮುಂಭಾವಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ತಣಿಯದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಯ ಗಂಡ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ನಿರಂಜನನು ಅವನನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೂ ನೋಡಿದ. ಅವನು ನಿರಂಜನನ ಕಡೆ ನೋಡದೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡ. ನಿರಂಜನನು ಚೆನ್ನಿಯ ಕಡೆ ತೋರಿಸಿ "ಈ ಹೆಂಗಸು ಯಾರಯ್ಯ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

" ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಾಸಾಮಿ."

" ಹ್ಞ ! ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊ!" ಎನ್ನುತ್ತ ನಿರಂಜನನು ಅವನ ಕಡೆಗೆರಡು ರೂಪಾಯಿ ಎಸೆದು, ಅವನ ಮುಖವನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತ ಅಪಹಾಸ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕೆಳದುಟಿಯನ್ನು ತಿರುವಿ, ದರ್ಪಹೆಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡಿಸುತ್ತ, ಠೀಕಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಬಂದು, ಚೆನ್ನಿಯ ಬಳಿ ಸಾರಿ, ಕಣ್ಣಿನೊಳಕ್ಕವಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತ ಅವಳ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ,

" ಈಗ ಹೇಳು ! ಇವಳು ಯಾರು?" ಎಂದ.

ಚೆನ್ನಿಯು ನಿರಂಜನನ ಕೈ ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅವಳ ಮುಖದ ಭಂಗಿ, ಬಣ್ಣ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ಪುನಃ ಹುಸಿನಗೆ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಂಡನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವನಿಗೆ ನಿರಂಜನನ ಚರ್ಯೆ ಕಂಡು ಕಣ್ಣರಳಿತು. ತುಟಿ ಅದುರಿತು. ಒಂದಡಿ ಮುಂದಿಟ್ಟ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖಭಾವ ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಪ್ರೀತಿಯೊಂದು ಪ್ರವಹಿಸುವಾಗ, ಪತಿಪತ್ನಿಯರ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಭಾವಗಳು ಅವರವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದಿರುವುವೆ ?

ಆದರೆ ಕಾಮುಕತೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಿರಂಜನನಿಗೆ ಅದು ಯಾವುದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. " ಯಾರಿವಳು ?" ಎಂದು ಪುನಃ ಕೇಳಿದ.

ಚೆನ್ನಿಯ ಗಂಡ ಕೈಮುಗಿದು " ನನ್ನ ತಾಯಿ, ಮಾಸಾಮಿ" ಎಂದ.

" ಹಾಗನ್ನು ! ಬೇಕೂಫ್ ! ಅವಳು ನಿನ್ನ ತಾ . . . ಯಿ. ನಾನು ಯಾರು ? "

"ಮಾಸಾಮಿಗಳು . . . ನನ್ನ ಧಣಿ . . . ನನ್ನ ತಂದೆಗಳು . . . "

ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ಇಬ್ಬರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ವಿಕಾರಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮುಖವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ನಿರಂಜನನು ಅವಳ ಗಂಡನ ಕಡೆಗೆ ಇನ್ನೆರಡು ರೂಪಾಯಿ ಎಸೆದು

ಚೆನ್ನಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುರುಮುರುಗುಟ್ಟುವ ಕಾಗದವನ್ನಿಟ್ಟು "ಚೆನ್ನಿ! . . . ಭಾನುವಾರ . . . ಯಾರೂ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ . . . ರಾತ್ರೆ ತುಂಬಿದ ಬೆಳುದಿಂಗಳು . . . ಶೃಂಗಾರವಾದ ತೋಟ . . . ನಾವಿಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ . . ." ಎಂದು ಅವಳ ಕಡೆ ನೋಡಿದ.

ಚೆನ್ನಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಕ್ಕು "ಆಗಲಿ ಮಾಸಾಮಿ. ನಮಗೇನು ಸಾಮಿ? ಮಾನವಾ? . . . ಮರ್ಯಾದೆಯಾ? . . . ಹಣಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು . . ." ಎಂದಳು.

"ಹಣಕ್ಕೇನು? ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ . . . ಹಾಗಾದರೆ . . . ರಾತ್ರೆ . . . ಎಂಟು . . . ಎಂಟೂವರೆಗೆ . . ."

"ಆಗಲಿ, ಬನ್ನಿ ಮಾಸಾಮಿ"

"ಹ್ಞ! . . . ಇದೇ ಸೀರೆಯಿರಲಿ. ಬೇರೆ ಬೇಡ."

"ಆಗಲಿ. ಸಾಮಿ."

ಅವಳ ಹೆಗಲಮೇಲಿಟ್ಟದ್ದ ಕೈ ತೆಗೆದು, ನಿರಂಜನನು ಚೆನ್ನಿಯ ಗಂಡನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ,

"ಏ! ಯಾರಿಗಾದರೂ ಒದರಿಯೇ! ಜೋಕೆ! ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಿನ್ನಬಾಯಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಬಿದ್ದೀತು!" ಎಂದು ಹೆದರಿಸಿದನು.

"ಏನು ಮಾಸಾಮಿ, ಹೇಳುವ ಮಾತು! ನಿಮ್ಮ ಉಪ್ಪು ತಿಂದು, ನಿಮಗೇ ಎರಡು ಬಗೆಯುವುದಾ ಮಾಸಾಮಿ? ಧರ್ಮವಾ ಮಾಸಾಮಿ ಅದು? ನಮಗೇನೈತೆ ಸಾಮಿ? ನನ್ಹೆಂಡತಿ . . . ಅಲ್ಲ, ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆಯೇ ನಮಗೇನೈತೆ? ಮಾನವಾ? ಮರ್ಯಾದೆಯಾ? ಏನೈತೆ? ದುಡ್ಡು ಒಂದು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ನಾವು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧ. ನಿಮ್ಮ ಸುಖ . . . ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ನಾವು ಕಲ್ಲು ಹಾಕುವುದಾ ಬುದ್ದೀ! . . ."

ನಿರಂಜನನು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಅವನು ಮರೆಯಾಗುವವರಿವಿಗೂ ಅವನನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚೆನ್ನಿಯ ಗಂಡನು ನಿರಂಜನನೆಸೆದ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ರೊಯ್ಯನೆ ಬಿಸಾಡಲು, ಅವು ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೋದುವು, ಮಸೆದ ಕತ್ತಿಯು ಅರಿಶಿರವನ್ನು

ಕೊಚ್ಚುವಂತೆ. ಚೆನ್ನಿಯು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುರುಮುರುಗುಟ್ಟುವ ಕಾಗದವನ್ನು ಹರಿದು ಚೆಲ್ಲಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಉಗಿದು, ನೆಟಿಕೆ ಮುರಿದಳು. ಮರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತರುಣದಲ್ಲಿ ಕೆಣಕಲ್ಪಟ್ಟ ಕೇಸರಿಯ ಕಂಗಳಂತಿತ್ತು ಅವಳ ಕಣ್ಣು. ಇಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಏನೇನೊ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಇಬ್ಬರ ಮುಖವೂ ಪ್ರಫುಲ್ಲವಾಯಿತು.

* * * *

ರಾತ್ರಿ . . . ಎಂಟು ಎಂಟೂವರೆ ಗಂಟೆ . . . ಮೃಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಶಬ್ದತೆ ನೆಲಸಿತ್ತು . . . ಹಗಲಿನಂತೆಯೆ ಈಗಲೂ ಚಿಲುಮೆಯ ನೀರಿನ ಗುಳುಗುಳು ಧ್ವಾನ . . . ಅಲ್ಲಿನ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳು ಹಗಲು ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ, ಆಗ ಜೊನ್ನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರೊಡನೆ ತಲೆದೂಗಿ ನಲಿದು ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ಗಾಳಿಹಾಡುವ ಜೋಗುಳವಾಲಿಸಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ನೀಲದಾಕಾಶ. ನಡುವೆ ಸುಂದರ ಚಂದ್ರ. ಚುಕ್ಕಿಗಳು ಸುತ್ತ. ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ತನ್ನದೇ ತನ್ನದಾದ ಒಂದು ಗತ್ತಿನಿಂದ ನೀಲದೊಂಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ತೇಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನೂ, ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಬಿಳಿಮುಗಿಲ ಮೊತ್ತ . . .

ಚೆನ್ನಿ ಅದೇ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರಂಜನನೂ ಬಂದ. ಬರುವುದು ತಡ, ಚೆನ್ನಿಯು ಅವನನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡಳು. ಚೆನ್ನಿಯ ಗಂಡನು ಇಂಗಿತಜ್ಞನಂತೆ ರಂಗದಿಂದ ಜಾರಿದನು.

ನಿರಂಜನನು ''ಅವಳೊಡನೆ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇದ್ದಂತೆಯೆ, ಚೆನ್ನಿಯು ಸರಕ್ಕನೆ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ನಗುತ್ತ ಓಡತೊಡಗಿದಳು. ಚೆಲುವಾದ ಬೆಳುದಿಂಗಳು . . . ತೋಟದ ಹೂಗಿಡಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಬೀಸುವ ಕಂಪಿನ ತಂಪಾದ ಗಾಳಿ . . . ಪುಷ್ಟವಾದ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹುಡುಗಿ . . . ಓಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮೇಲುಸೆರಗು ಜಾರಿದೆ . . . ನಿರಿಯು ಮೊಣಕಾಲಿನವರೆಗೂ ಎದ್ದು ಹೋಗಿದೆ . . . ನಿರಂಜನನು ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಅವಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡಿದನು. ಚೆನ್ನಿಯು

ನಿಲ್ಲುತ್ತ, ನಗುತ್ತ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಓಡಿ, ಅವನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ನಟಿಸಿ, ಸಿಕ್ಕಿಯೂ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಓಡುತ್ತ ಓಡುತ್ತ, ಕೊನೆಗೆ ಆನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅದರ ಕಾಲ ನಡುವೆ ತೂರಿಹೋದಳು. ದೀಪವೊಂದನ್ನೇ ಕುರಿತೆರಗುವ ದೀಪದ ಹುಳುವಿನಂತೆ, ಚೆನ್ನಿಯನ್ನೇ ನೋಡಿ ಬರುವ ರಭಸದಲ್ಲಿ, ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ, ನಿರಂಜನನು ತಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆನೆಯ ಕಾಲಬಳಿ ಮುಗ್ಗರಿಸಿ ಬಿದ್ದನು.

ಚೆನ್ನಿಯು "ಬೈರವ! ಬೈರವ!" ಎಂದು ಆನೆಯ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಏನೇನೋ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವಸರದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಗಂಡನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಿದ.

ನಿರಂಜನನಿಗೆ ಆನೆಯ ಸುಂಡಿಲು ತಾಕಿತು . . . . ಹಾ ! . . . ಮನುಷ್ಯನ ಆರ್ತನಾದ ! . . . ನಿರಂಜನನದೇ ! . . . ಏನೊ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ ಸದ್ದು ! ಆನೆಯ ಘೀಂಕಾರ ! . . . ಒಂದು ಸಾರಿ, ಎರಡು ಸಾರಿ . . . ನೆಲದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೊ ಹೊಸಗಿದಂತಾಯ್ತು ! . . . ನಿಶ್ಶಬ್ದ . . . . ವಿಕಾರವಾಗಿ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಕ್ಕಂತೆ ಧ್ವನಿಯಾಯ್ತು ! . . .

* * * *

ಮಾರನೆಯ ದಿನ "ಸಿರಿಪುರದ ವಾರ್ತಾತರಂಗ"ದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಯಿತ್ತು :

"ಶ್ರೀಯುತ ನಿರಂಜನರು ನಮ್ಮ ಸಿರಿಪುರದ ಮೃಗಾಲಯದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು. ಅವರು ಗುಣಯುತರು. ಉದಾರಿಗಳು. ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಗೃಹಸ್ಥರು, ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೃಗಾಲಯದ ಭೈರವ ನೆಂಬ ಆನೆಯ ಕಾಲಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ದೈವಾಧೀನರಾದರೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ವಿಷಾ ದಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರೆ ಆ ಆನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೋಲಿಗರು ಪಕ್ಕದ ಗುಡಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ, ಕೆಲ ದಿನಗಳಿಂದ ಆನೆಗೆ ಏನೊ ದೇಹಾಲಸ್ಯವಿದ್ದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಯುತರು ಅದಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡ ಲೆಳಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಿದ್ರಿಸುವ ಕಾವಲಿನವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಲು

ಮನಸ್ಸಿಡದೆ, ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾದರೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಪಾಯಕರವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಅಸಂದರ್ಭಗಳು ಒದಗದಂತೆ ಮೃಗಾಲಯದವರು ಜಾಗರೂಕ ರಾಗಿರುವರೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇವೆ. ದೇವರು ನಿರಂಜನರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಯನ್ನಿತ್ತು, ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ದುಃಖಶಮನಮಾಡಲೆಂದು ಹಾರೈಸು ತ್ತೇವೆ.''

ಇದನ್ನು ಓದಿದವರೊಬ್ಬರು, ನಿರಂಜನರನ್ನು ಕರತಲಾಮಲಕ ವಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು, ಮಾನಿಸರ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ತಪ್ಪಿದವರು, ಆ ದಿನ ಸಂಜೆ, ''ಆದರಿಂತಹುದೆಷ್ಟೊ ಆಗಲೆಬೇಕಲ್ಲ'' ಅಂತ ಲಾವಣಿ ಮಟ್ಟು ಎಳೀತಾ ಇದ್ದರು.

ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶನೀಶ್ವರ ಗುರಿ.

(ಸುಶೀಲೆಯು ಗಂಡನಿಗೆ ಬರೆದ ಕಾಗದ)

ಸಿರಿಪುರ

೮-೯-೨೬

ಮ|| ರಾ|| ಯವರಲ್ಲಿ ಶೀಲ ಮಾಡುವ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು.

. . . . ನಿಮ್ಮ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿಯಾದರೂ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನಾಗಿ ಈ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲ, ನೀವು ಹೆಸರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತು, ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಆಡಿದರೆ ನನ್ನ ತಪ್ಪೆ? ನಾನೇನು ಮನುಷ್ಯಳಲ್ಲವೆ? ಇಷ್ಟಾಗಿ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನೀವೇನೇನು ಮಾಡಿದ್ದೀರೊ ನನಗೆ ಗೊತ್ತೆ! ಅದೆಲ್ಲ ಈಗ ಬೇಡ.

ನೀವು ಊಹಿಸಿರುವುದು ಸರಿ. ಹೌದು, ಇ. ಟಿ. ರಾಯರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಎರಡು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಬರೆದ ಕಾಗದವನ್ನು ನಿಮಗೆ ನೆನಪು ಕೊಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತೆ ಮಾಲುವು ಇದೇ ಇ. ಟಿ. ರಾಯರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾರ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಗಿದ್ದಳೆಂದುದಕ್ಕೆ ನೀವೇನು ಬರೆದಿದ್ದಿರಿ, ನೆನಪಿದೆಯೆ? "ಇ. ಟಿ. ರಾಯರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಹೋದಾರು. ನಾನು ಹೆಂಗಸಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ!" ನಾನು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಓದಿ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡಿ ನಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೇನೂ ಓಡಿಹೋಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ರತ್ನದಂತಹ ಒಂದು ಮಗುವಿದೆ. ಈಗ ಕೂಗಾಡಿದರೆ ಏನು ಬಂತು? ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀರಿ? ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ಡಂಗುರ ಹೊಯ್ಯು

ತ್ತೀರೇನು? ಏನು ಬಂದ ಹಾಗಾಯಿತು? ನಾನೆಲ್ಲೋ ನಮಗೆ ಬಿ.ಎ. ಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೆ : ''ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಹಣ್ಣು ಗಿಡವನ್ನು ಪಡೆದವನದಲ್ಲ ; ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವವನದು'' ಎಂದು.

ಮುಖ್ಯ ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಷ್ಟು ; ನಾನೇನು ದೇವತೆಯಲ್ಲ, ಸಂನ್ಯಾಸಿನಿಯಲ್ಲ. ಈ ಸಿರಿಪುರ ಬಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಊರೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತೀರೇನು ?

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಕಾಗದ ಬರೆಯಿರಿ. ಮುಡುಕಬೇಡಿ.

ಇತಿ ನಿಮ್ಮವಳಾದ
ಶೀಲ

*　　　*　　　*　　　*

(ಸುಬ್ಬು ತಂದೆಗೆ ಬರೆದ ಕಾಗದ)

ಸಿರಿಪುರ
೧೬-೫-೩೧

ತಿ||ರೂ|| ತಂದೆಯವರಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ಅದಾಗಿ ಉಭಯಕುಶಲೋಪರಿ ಸಂಪ್ರತಿ. ಇದ್ದ ಆಶೆಯ ನೆರಳೂ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಗಂಗಮ್ಮನು ಇಂದು ಗಂಡುಕೂಸು ಹಡೆದಳು. ಈಗ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ರೇವಣ್ಣನು ಸತ್ತಾಗ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಆಸ್ತಿ ನಮಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಆಗ ಗಂಗಮ್ಮನು ತಾನು ಗರ್ಭಿಣಿಯೆಂದುದರಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ರೇವಣ್ಣನು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮೇಲಾಗಿರುವಾಗ ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವು ಏನೆಂದು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ಅದರ ಗುಟ್ಟು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.

ರೇವಣ್ಣನು ಸತ್ತ ಮಾರನೆಯ ದಿನ, ಗಂಗಮ್ಮನೆದುರು ಸಿರಿಪುರದ ಅಮಲದಾರರು ಇ. ಟಿ. ರಾಯರು, ಇನ್ನೊಂದು ಹತ್ತು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಮಗುವಾದರೆ ಆಸ್ತಿಯು ಅವಳ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವು

ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನೇ ಕೇಳಿದೆ. ಇದಾದ ಕೆಲವು ರಾತ್ರಿಗಳು ಗಂಗಮ್ಮನು ಇ. ಟಿ. ರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೇನು! ನಾವು ಬಾಯಿಬಿಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದರೆ, ಸತ್ತ ರೇವಣ್ಣನ ಮಾನವೇನಾಯಿತು? ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಾನವೇನಾಯಿತು? ಮಾನವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆ? ಶಿವ ಕೊಟ್ಟ ಗಂಜಿಯೆ ಸಾಕು. ಅಲ್ಲದೆ ನಾವು ಬಡವರು. ಸಾಹೇಬರು ಇ. ಟಿ. ರಾಯರ ಎದುರು ನಿಂತರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಡ್ಡೆ ಮಾಡುವವರಾರು? ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಡತನವೇ ನಮಗೆ ಭಾಗ್ಯವೆಂದೂ, ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪ ಆಡಿದವರ ಬಾಯಲ್ಲೆಂದೂ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿರುವೆನೆಂದಲ್ಲದೆ ತಾವು ಅನ್ಯಥಾ ಹೇಳಲಾರಿರೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ತಾವು ಸೂಕ್ತವಿದ್ದಂತೆ ಹಿತವಾದ ಬರೆಯುವುದು.

ಇಂತಿ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು

ಸುಬ್ಬ

*   *   *   *

(ಶಾಮರಾವ್ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಬರೆದ ಕಾಗದ)

ಸಿರಿಪುರ

೧೯—೧೦—೩೨

ರಂಗಣ್ಣ,

ನಿನ್ನ ಕಾಗದ ಬಂತು. ನನಗೆ ಬಹಳ ಜಂಭ ಬಂದಿತು ಎನ್ನುತ್ತೀಯೆ. ಯಾವ ಮಹಾಪದವಿ ಬಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಜಂಭ ಬರಬೇಕು? ಹೌದು. ನಾನು ಅಮಲದಾರರ ಹೆಡ್‌ಕ್ಲಾರ್ಕು. ಅರುವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ಬರುತ್ತೆ! ಆದರೆ, ರಂಗಣ್ಣ, ನನ್ನ ಪದವಿ ನನ್ನ ಶತ್ರುವಿಗೂ ಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಅಮಲದಾರರ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಡ್‌ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಕೆಲಸ ಏನು ಗೊತ್ತೆ? ಮಿಕ್ಕ ಅಮಲದಾರರ ಹೆಡ್‌ಕ್ಲಾರ್ಕುಗಳು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲಸ ಉಂಟು. ನೋಡು, ನಮ್ಮ ಅಮಲ

ದಾರರು ದಿನಕ್ಕೊಂದೊಂದು ಊರು ಜಮಾಬಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹೊರಡುವ ಹಿಂದಿನ ದಿವಸ ನಾನು ಹೋಗಬೇಕು. ಹೋಗುವಾಗ ಅವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲೇನಿದೆ ಗೊತ್ತೆ, ರಂಗಣ್ಣ ? ಒಂದು ಥಳಕಿನ ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪಸ, ಇಮಿಟೇಷನ್ ಒಡವೆ ಹತ್ತಾರು; ಒಂದು ಜತೆ ಸೆಂಟು ಬಾಟಲು. ನಾನು ಹೋಗಿ ಸರಿಯಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಮೈಕೈ ತೊಳೆಯಿಸಿ, ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನಳವಡಿಸಿ, ಅಮಲದಾರರು ಬರುವವೇಳೆಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಕಡೆ ನಗುಬರುತ್ತದೆ, ಒಂದು ಕಡೆ ಅಳು ಬರುತ್ತದೆ, ರಂಗಣ್ಣ. ನನಗೆ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿವಸ ಈ ಕೆಲಸವಿರುತ್ತದೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆಷ್ಟು ಜಂಭವಿರಬೇಕು, ಹೇಳು ! ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ನಿನಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ರಂಗಣ್ಣ. ಇ. ಟಿ. ರಾಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀಯಾ ನೀನು ? ಕೇಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಿಳಿದುಕೊ ರಂಗಣ್ಣ. ಅವರೆಯೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರು.

ಆದರೆ ನಾನೇಕೆ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದು. ಒಂದು, ಅರುವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬರುತ್ತೆ. ಎರಡು, ಎಂತಹೆ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಸರಿಯೆ, ನಾನೆಷ್ಟು ಅವನತಿಯನ್ನನುಭವಿಸಿದರೂ ಸರಿಯೆ, ತಾಯಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಸುಖವಾಗಿರಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಷ್ಟು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸೋಮನಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ರಂಗಣ್ಣ. ಪುನಃ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಶಾಮರಾವ್

* * * *

(ಪಾಲು ರುಕ್ಕುಗೆ ಬರೆದ ಕಾಗದ)

ಸಿರಿಪುರ

೪—೬—೩೩

ರುಕ್ಕು,

ನಿನಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಓಬೀರಾಯನ ಕಾಲವಾಯಿತಲ್ಲವೇನೆ.

ಉಪ್ಪು ಹುಳಿ ಕಾರ ಇಲ್ಲದೆ ಅದೆಂತ ಕಾಗದ ಬರೆಯೋದೆ? ಈಗ ಅಂದರೆ, ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ, ಕಾರ, ಜತೆಗೆ ಒಗ್ಗರಣೇನೂ ಇದೆ. ಶಾಕೂಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮಗು ಕಣೆ! ಹೆಣ್ಣು! ಶಾಕೂ ಯಾರು ಜ್ಞಾಪಕ ಇದೆಯೋನೆ? ಇ. ಟಿ. ರಾಯರ ಹೆಂಡತಿ. ಜ್ಞಾಪಕ ಇದೆಯೆ ೧೯೧೧ಗಳರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮದುವೆ ಆದ್ದು! ಅಲ್ಲವೆ, ೧೯೧೬ರಿಂದ ೧೯೩೨ ಅಂದರೆ ೧೬ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೬ ಗಂಡು! ೮ ಹೆಣ್ಣು! ಅಬ್ಬ! ಶುದ್ಧ ಮೃಗಗಳು! ಲೇ ಸಮಾಚಾರ ಮುಗೀತು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಕಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಬರೀಬಾರದು ಅಂತ ಕವರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಕವರಿಗೆ ಒಂದೂಕಾಲಾಣೆ ಕೊಡಬೇಕೂಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿದುಹೋಗುತ್ತಮ್ಮ.

ಶಾಕೂಗೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಳು. ಮರೀ ಬೇಡ. ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ!

ಪಾತು

* * * *

(ಸಿರಿಪುರದ ವಾರ್ತಾತರಂಗ'ದ ಸುದ್ದಿ)

ಸಿರಿಪುರದ ವಾರ್ತಾತರಂಗ

ಸಂಪುಟ ೪. ೨೫-೯-೧೯೩೩ ಸಂಚಿಕೆ ೪೫

ದೈವಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ

ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಘನಪೋಷಕರೂ, ಸಿರಿಪುರದ ಮಾನ್ಯ ಅಮಲದಾರರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಇ. ಟಿ. ರಾಯರು ಈ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೦॥ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನ ಪಾದಧೂಳಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯರಾಗಲು, ಕೈಲಾಸಗಿರಿವರದ ತುಂಗಶೃಂಗಗಳನ್ನು ಏರಿದರೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಬಹಳ ವಿಷಾದಪಡುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀಯುತರು ತಮ್ಮ ಅಮಲದಾರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಅಕಾಲ ಮರಣದಿಂದ ಇಡೀ ಸಿರಿಪುರವೇ ಶೋಕಪಾಷಾಣದ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹೋಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೇನು! ನಾವು ಹುಲುಮನುಜರು ಏನು ಮಾಡಲು

ಸಾಧ್ಯ? ಎಲ್ಲವೂ ದೈವೇಚ್ಛೆ. ಮುಖ್ಯ ಆ ದೈವಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ. ಆ ಪಾಪಿ ದೈವಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರ ಜೀವನಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅವರ ೪೦ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಕೊನೆಗಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಯುತರ ಪರಲೋಕ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ನಾವು ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ, ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಅಪಾರವಾದ ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಭಾಗಿಗಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆವು.

ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶನೀಶ್ವರ ಗುರಿ   ಐವತ್ತಮೂರು

೨—೨—೩೦

"ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಎಂದೂ ತೊಂದರೆಯು. ಅವಳು ಚೆಲುವೆಯಾದರೆ, ಅವಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬಾಸೆಯನ್ನು ಇತರರಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡುವಳು; ಅವಳ ಗಂಡನು ಪ್ರೇಮಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಕುರೂಪಿಯಾಗುವಳೆ, ಅವಳ ಗಂಡನು ಇತರರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಸೂಯೆ ಪಟ್ಟು, ಆ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ತೊಂದರೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವಳು ಸುರೂಪಿಯೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಕುರೂಪಿಯೂ ಅಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನು ಅವಳು ಸುಂದರಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು, ತಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿನಿಂದ."—ಗಾರ್ಕಿ

ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಆಯಿತು. ಈ ಎರಡು ವರ್ಷ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಅದನ್ನೇ ಈ ಗಾರ್ಕಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದಿರುವುದು ಯಾರ ತಪ್ಪು? ನನ್ನದೆ? ತಾಯಿಗಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಪ್ಪ ಸತ್ತು ಮೂರು ವರ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ನನಗೆ ಕೆಲಸವಾಗಿ ಆರು ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅಮ್ಮ ಈ ಮದುವೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಬದಲು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಗಂಡನಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸಾದ ನನ್ನ ತಾಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನಾನು ಈ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಅನುಭವಿಸಬೇಕೇ! ಅವಳಿಗೆ ನಾನೂ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಹಿತಚಿಂತಕರು ಯಾರು? ಇದ್ದವನೊಬ್ಬ ಮಗ. ಒಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ನನಗಾಗಲಿ ಸರಸ್ವತಿಗಾಗಲಿ ಈ ಮದುವೆಯಿಂದ ಏನು ಸುಖ? ಅವಳೇನೊ

ಮನಃಪೂರ್ವಕ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸ ಲಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು . . . ಗೊತ್ತು . . . ಆದರೆ ಅಯ್ಯೋ ! ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹೆಂಚಿಕಡ್ಡಿಗೆ ಸೀರೆ ಸುತ್ತಿದಂತಿದೆ. ಗೆದ್ದಲು ತಿಂದ ಪುಸ್ತಕದ ಹಾಗಿದೆ ಅವಳ ಮುಖ. ತುಟಿ . . . ಅಬ್ಬಾ ! ಆದರೆ ಅದು ಅವಳ ತಪ್ಪೆ ? ನಾನು ಕಂಡೂ ಕಂಡೂ ತಾಯತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಮಾಡಿ ಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು. 'ಈಸಬೇಕು, ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕು !' ದೇವರೇ ನನಗೆ ಧೈರ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು.

* * * *

೩—೨—೩೦

ಈ ದಿನ ಮಾವನವರಿಂದ ಕಾಗದ ಬಂತು. ಇದೇ ತಿಂಗಳು ೨೪ಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಶಾಂತಿಪ್ರಸ್ತ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಗಿದೆಯಂತೆ ! ಅಮ್ಮನಿಗೋ ಹಿಡಿಸ ಲಾರದ ಸಂತೋಷ. ನನ್ನ ಒಳಗುದಿ ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ ! ಜನರು ನನ್ನ ಗೆಲವಿನ ಮುಖ ಕಂಡು 'ಇವನಿಗೇನಪ್ಪ ರಾಜ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಸಂಕಟ ತೋಡಿಕೊಂಡರೆ ಯಾವ ಮಗ ನನಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂಕಟನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವವನು? ಇವರೆಲ್ಲ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ 'ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ' ಎಂದಾರು. ಈ ಅಯ್ಯೋಪಾಪದಿಂದ ನನ್ನ ಬೇಗೆಯಡಗುವು ದಾದರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಆಗಬಹುದೆಂದು ಮಾವನವರಿಗೆ ಮರುಮಾತು ಬರೆದೆ. ೨೪ರ ನೆನಪು ಬಂದು ಅನ್ನ ಸಹ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮ ಎಂದಳು–ನನಗೆ ಸಂತೋಷ ವುಕ್ಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಅನ್ನವೆಲ್ಲಿಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು. ಪಾಪ ! ಅವಳ ಸವಿ ಗನಸನ್ನು ನಾನೇಕೆ ಚೆದರಿಸಬೇಕು . . . ನಾನು ಮಾಡುವ ಗುಮಾಸ್ತೆ ಗಿರಿಯು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೆ? ಇಲ್ಲ ; ಅದು ನಾನು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಈಗ ಒಪ್ಪಿದುದೂ ಮದುವೆಯಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಬಲ್ಲವ ಬಲ್ಲ ಬೆನ್ನಿನ ಬಿಗಿತ !

ಅಯ್ಯೋ ! ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾ

ಗಿರುತ್ತಿತ್ತು! . . . ಅದಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ತಂದೆಗೇ ಮದುವೆಯಾಗದಿದ್ದಿದ್ದರೆ . . . !

* * * *

೪—೨—೩೦

ಈ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ರೂಂನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳದ ಕಡೆಗೆ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಂಡೆ. ಆ ಮಯೂರಾ ಕಲರ್ ಸೀರೆ ಯವಳು! ನನಗೆ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಯೋಗವಿದ್ದಿದ್ದರೆ! ಆ ೨ಳ ಇಂದೇ ಬರಬಾರದೇ! ಬದುಕು ಎಷ್ಟು ಸವಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು!

ಛೆ! ನಾನು ಮದುವೆಯಾದವನು. ೨ಳರಿಂದ ಅವಳೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಬೀದಿಯ ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕಣ್ಣು ಹಾಕುವುದೆ? ಎಂತಹ ಕೆಲಸ! ಇದು ಪಾಪ! ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೇಕೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು? ಅದೂ ಪಾಪ! ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅವಳ ರೂಪಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುವವರಾರು?

ಅಯ್ಯೋ! ಏನಿದೀ ಹಾಳು ಯೋಚನೆಗಳು! ಈಚೆಗೆ ಏಕೆ ಹೀಗಾಯ್ತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು! ಕೈ ಹಿಡಿದವಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ—ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಿ ತಾಯ ಮಾತಂತೆ ಮದುವೆಯಾದೆನೋ ಅದೇ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದರೇನು ಮಾಡಲಿ? ಅವ ಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಾರೆ. ಅವಳ ನೆನಪು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ತಣ್ಣನೆಯ ಬೆವರು ಬಸಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು . . . ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು . . . ಹೌದು . . . ಅರಿವುಂಟು . . .ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಸಲಾರೆ . . .

ಪ್ರೀತಿ . . . ! ೨ಳ . . . ! ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ!

* * * *

೫—೨—೩೦

ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಕನಸು. ನನ್ನ ಬದುಕಿಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವುಂಟೆ? ಏನೊ!

ಯಮುನಾತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಗೋಪಿಯ

ರೊಡನೆ ಕೃಷ್ಣ ರಾಸವಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಗೋಪಿಯರ ರೂಪು ಕಂಡು, ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿ, ಅವರೆಡೆಗೋಡಿ, ನಡುವಿನ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೆಳೆದು ಯಮುನೆಗೆಸೆದೆ. ಅವನು ಮುಳುಗಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಗುಳ್ಳೆ ಎದ್ದು ಸಿಡಿಯಿತು. ಗೋಪಿಯರೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಸುತ್ತ ಒಲಿದು ಬಂದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಮಲಗಳ ನಡುವೆ ನೆಗೆದ ಬರಲ ಕಡ್ಡಿಯಂತೆ ಆ ಗೋಪಿಯರ ನಡುವೆ ಸರಸ್ವತಿ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿದಳು. ನನಗೆ ರೇಗಿತು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಒಗೆದಂತೆಯೇ ಅವಳನ್ನೂ ಹೊಳೆಗೊಗೆದೆ. ಮುಳುಗಿದವಳು ಮೇಲೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮರಳಿ ಬಂದು ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ನಲಿದೆ.

ಬೆಳಗಿನವರೆಗು ಇದೇ ಕನಸು. ಇದರರ್ಥವೇನೊ? ಸರಸ್ವತಿ ಸಾಯುವಳೆ? ಛೆ! ನಾನು ಅಂತಹದನ್ನು ಯೋಚಿಸಬಹುದೆ! ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ! ಏನೇ ಆದರೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ! ಆದರಯ್ಯೋ! ಪ್ರೀತಿಸಲಾರೆ... ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ . . . ಏನು ಹೆಂಡತಿಯೊ! ದೇವರೆ! ನನಗಿದರಿಂದ ಪಾರು ಎಂದಿಗೋ!

*   *   *   *

೬—೨—೩೦

ಈ ದಿನ ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆ ಓದಿದೆ. "ಪೊಲ್ಲಮೆಯೆ ಲೇಸು ನಲ್ಲರ ಮೆಯ್ಯೊಳ್." ಪೊಲ್ಲಮೆಯಿದ್ದರೂ ನಲುಮೆ ಹುಟ್ಟುವುದೊ? ಅಥವ ನಲುಮೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪೊಲ್ಲಮೆಯು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೊ? ಯೋಚಿಸಲಾರೆ . . . ಮೆದುಳು ಕುದಿಯುತ್ತದೆ. ಯೋಚಿಸಿದರೆ ತಾನೆ ಏನು? ಸಾವು ಬರುವ ತನಕ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗು ಬಿಗಿದ ಗಂಟು ಈ ಯೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಬಿಚ್ಚುವುದೆ! ಅಯ್ಯೋ! ಅಮ್ಮನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ . . . ಬಂತಲ್ಲ ೨ಳ . . . !

ಅದೇ ಯಶೋಧರಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ. "ತೀರದುದಕ್ಕಲವರಲಾಗದು." ಸಂಕಲ್ಪ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮದುವೆಯಾದ ನನಗೆ ಇರುವ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಯೋಚನೆಯೇಕೆ? ಬೇರೆ ಹೆಂಗಸರ ಬಯಕೆಯೇಕೆ? . . . "ತೀರದುದಕ್ಕಲವರಲಾಗದು."

ಹೇಳುವುದು ಸುಖ. ಬೇರೆ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಂಡ ಕ್ಷಣ ಹಿಂದಿನ

ಸಂಕಲ್ಪಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಗುಂಡನಲ್ಲ. ನನ
ಗೇನು ಬಂದಿದೆಯೊ ಕೇಡುಗಾಲ !

* * * * * * * *
* * * * *

೧೫—೨—೩೦

ಈ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಜೀಯವರ ಆತ್ಮಕಥೆಯನ್ನು ಎರಡು ಬಾರಿ ಓದಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ದೊರಕಿತು. ಮತ್ತೆಯೂ ಓದ ಬೇಕು. ಏನೇ ಆಗಲಿ . . . ಸರಸಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ. ನನ್ನನ್ನವಳು ಪ್ರೀತಿಸು ತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲೇಬೇಕು. ಅವಳ ಕುರೂಪದಲ್ಲಿಯೆ ಸುರೂಪ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರೀತಿಸಿಯೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ಅವಳನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಮೈಯಲ್ಲೊಂದು ತರಹ ಹಿತಕರವಾದ ಜುಮ್ಮೆಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮಂತ್ರವಿರುವಂತಿದೆ. ಸ. . ರ. . ಸಿ! ಏನು ಮೋಹನದ ಹೆಸರು !

ನನಗೀ ವಿವೇಕೋದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಎರಗಿದರೂ ತೀರದು. ಸರಸಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರೇಮಪತ್ರ ಬರೆದೆ. ಚೆನ್ನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೊ ! ಸದ್ಯ ನನ್ನ ಸಂಕಟ ದೂರಾಯಿತು. ದೇವರು ಮಹಿಮಾಸಮುದ್ರನು ! ಈ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಯ ಚಿಂತೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ತ್ರೀ! ಏಕೆ ? ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ . . . ಥು! ಸರಸಿ ಚೆಲುವೆ. ಹಾ ! ಛಿಛಿ . . . !

ಹಾಳು ಕನಸುಗಳೂ ಇಲ್ಲ.

* * * *

೧೬—೨—೩೦

ಇಂದು ಗುರುಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ. ಕರೆದಿದ್ದರು. ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಕಳೆಯಿತೆಂದಿದ್ದ ಪೀಡೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವಿನ್ನೂ. ರಾಮೋತ್ಸವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಿಸೀರೆಯಾಕೆಯ ಮೇಲೆ ಹಗಲೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿತ್ತು. ನೋಡದಿರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು

ಹೊತ್ತು, ಸರಸ್ವತಿಗಿಂತ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರೆ . . . ಎಂದೆನಿಸು ತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೇಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು . . . ಅಲ್ಲ . . . ಅವರು ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾಕೆ! ದೇವರೆ! ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಬಂದರೂ ನನಗೆ ಈ ಕೋಟಲೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆ! ಗುರುಪತ್ನಿ ಗಾಶಿಸಿದ ಚಂದ್ರನೇನಾದ!

ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದರೆ, ಖಂಡಿತ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತೆ. ಇಲ್ಲ, ಸಹಿಸಲಶಕ್ಯವಾದರೆ ಉರುಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ದೇವರು ಮನುಷ್ಯನನ್ನಿಷ್ಟು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಅಯ್ಯೋ! ನೆನ್ನೆಯ ಸಂಕಲ್ಪಗಳೇ!

*　　　*　　　*　　　*

೧೭-೨-೩೦

ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೆ ಕನಸು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣ ನಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರಸ್ವತಿಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾಧೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮುತ್ತ ಕೋರಿದಳು. ಅವಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿದೆ. ರಾಧೆಯೆಂದು ನಾನು ಅಪ್ಪಿದುದು ಒಂದು ಪಾಪಾಸುಕಳ್ಳಿ ಪೊದೆ! ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಕನಸು ಗಳಿಗೆ ಕೊನೆ ಎಂದೋ!

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕನ್ನಂಬಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಇರ್ವಿನ್‌ಕ್ಯಾನಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಿಟ್ಟರು. ಪ್ರವಾಹದಂತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಒಳ್ಳೆಯ ತುಂಬ ದೇಹ. ಜುಮ್ಮೆಬ್ಬಿಸುವ ಮೈಕಟ್ಟು. ಸರಸ್ವತಿಯ ನೆನಪಾಗಿ, 'ಸರಸ್ವತಿಯ ಬದಲು ಈ ಹುಡುಗಿ ನನ್ನವಳಾ ಗಿದ್ದರೆ' ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೆಂಬ ನೆನಪು ಅಳಿಯಿತು. 'ಈ ಹುಡುಗಿ ಈ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರೆ, ನೋಡುತ್ತ ಬಿದ್ದರೆ, ನಾನೂ ಬಿದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುತ್ತೇನೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಜಾತಿ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ೨೪ ನೆಯ ತಾರೀಖು . . .' ಎಂದು ಯೋಚನೆ ಬಂತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಹಗಲ ಕನಸು ಚೆದರಿತು. ನಾಚುಗೆಯಾಯಿತು.

ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ.

ನಾನು, ಮದುವೆಯಾದವನು, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಯಸುವುದೆಂದರೇನು! ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮೊದಲು ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು. ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ ಸರಿಯೆ–ಇಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಆಗಿಸಬೇಕು. ಕಂಡ ಕಂಡ ಹೆಂಗಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಯಸಲು ನನಗೇನಾದರೂ ಮೆದುಳು ಕೆಟ್ಟಿದೆಯೆ? ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ೨೪ ನೆಯ ತಾರೀಖು ಇಂದೇ ಬಂದರೆ, ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರುವೆನೋ ಅದು ಬೇಗ ತೊಲಗಿದರೆ . . . ದೇವರೆ! ದಿನದಂತೆ ಈ ಹೊತ್ತೂ ಬೇಡುವೆನು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಕರುಣಿಸು.

* * * *

೧೮—೨—೩೦

ರಾಮು ಹೆಂಡತಿ ರುಕ್ಕು ಜಾಣೆ, ಚೆಲುವೆ. ಸರಸ್ವತಿ ಹಳ್ಳಿಗೊಡ್ಡು, ಕುರೂಪಿ. ಏನಾದರೂ ರೋಗ ಬಂದು ರಾಮು ಸರಸ್ವತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸತ್ತರೆ, ರುಕ್ಕುಗೆ ಗಂಡನಿರುವುದಿಲ್ಲ, ನನಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮದುವೆಯಾದರೆ . . . ೨೪ನೆಯ ತಾರೀಖು . . . ಆದರೆ ರುಕ್ಕು ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೊಪ್ಪಬೇಕು. ಒಪ್ಪಿದರೆ . . .

ಅಯ್ಯೋ! ಏನಿದು ಅನ್ಯಾಯ ನಾನು ಚಿಂತಿಸುವುದು! ಮಿತ್ರದ್ರೋಹ! ಅವನು ಸಾಯುವುದಲ್ಲದೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ . . . ಅಯ್ಯೋ ನನಗಿನ್ನು ಉದ್ಧಾರವಿಲ್ಲ. ಸರಸ್ವತಿ ಸಾಯಬೇಕೆಂದೆನೇ! ಕೊಲೆಪಾತಕನಾದೆನೇ! ಇಲ್ಲ. ಖಂಡಿತ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತೆ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ . . . ೨೪ನೆಯ ತಾರೀಖು . . . ಏನು ತೃಪ್ತಿಯೋ . . .!

* * * *

೧೯–೨–೩೦

ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಳು ಕನಸು. ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ಯಮುನಾತೀರವಿಹಾರಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ರಾಧೆಯು ಬಂದು ಒಂದು

ಕೊಳಲನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಾರಿಸ ಹೇಳಿದಳು. ತುಟಿಗೊತ್ತಿದೆ. ಊದಲು ಸಿಡಿಲಿನ ಸರಗಳು ಉರುಳಿದುವು. ಕೈಯ ಕೊಳಲು ಹಾವಾಯ್ತು. ನಾನು ಮೋಟುಮರವಾದೆ. ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಗೋಪಿಯರು ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಮುಳ್ಳುಪೊದೆಗಳಾಗಿ ನನ್ನ ಸುತ್ತ ಮನಸ್ವಿ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದರು. ಯಮುನೆಯು ಬತ್ತಿ ಅದರಡಿಯ ಮರಳಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನ ಶವವು ಕಿಲಕಿಲ ನಕ್ಕಿತು. ಆಕಾಶವೂ ಚಂದ್ರನೂ ಕೆಂಪಗಾದುವು. ಯಮುನೆಯ ಬಯಲು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ನೆನೆದಂತಿತ್ತು. ಕಿಟ್ಟನೆ ಕಿರಿಚಿದೆ. ಎಚ್ಚರಾಯ್ತು. ರೂಮಿನ ದೀಪವಾರಿ ಕತ್ತಲಾವರಿಸಿತ್ತು.

ಇಲ್ಲ . . . ಇನ್ನೂ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ . . .

ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ! ಅಬ್ಬ! ನನ್ನ ಕತೆ ಮುಗಿಯಿತು. ನನಗಿನ್ನು ಏಳಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಗೆ ನನ್ನ ತಂಗಿ ಬಂದು, 'ಅಣ್ಣಯ್ಯ' ಎಂದಳು. ರಾತ್ರಿ, ದೂರದ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಕತ್ತಲೆಯ ಮುಸುಕೆತ್ತಿ ಇಣುಕುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಂತೆ ಅವಳ ಕಪ್ಪನೆಯ ಕೇಶರಾಶಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿತ್ತು ಅವಳ ನಗುಮೊಗ. ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟ ಕಮಲದಂತಿದ್ದುವು. ಸರಸ್ವತಿ . . . ೨ಳನೆಯ . . . 'ಬಾಮ್ಮ' ಎಂದೆ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದಳು. ತಂಗಿಯೆಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆತು ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಕೆನ್ನೆ . . . ಕೆನ್ನೆಯ ಚರ್ಮ ನನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು . . . ಅಯ್ಯೋ !

ಇಲ್ಲ, ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ನಡೆದುದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಬರೆಯುವುದೇಕೆ? . . . ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ. . . ೨ಳನೆಯ . . . ಸ್ವಂತ ತಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಚಾರ! ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಬಾಳೇ !

ಇಲ್ಲ, ಹುಚ್ಚಲ್ಲ. ಉರುಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮಾರ್ಗ. ಬಾಳು ಬೇಸರವಾಗಿದೆ. ದೇವರು ನಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಪಾಡು ನಾವೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಸರಸ್ವತಿ . . . ?

೨೪ನೆಯ ತಾರೀಖು . . .

* * * *

೨೦—೨—೩೦

ಇವತ್ತು ಡಾಕ್ಟರು ಬಂದಿದ್ದ . . . ಹುಚ್ಚಂತೆ . . . ! ನನಗೆ. . . .! ಅವನಿಗೇ ಹುಚ್ಚು . . . ಹುಚ್ಚು ಅವರಪ್ಪನಿಗೆ . . . ನನ್ನ ತಂಗಿಯ ಕೆನ್ನೆ ಗಾಯ ಮಾಡಿದೆನಂತೆ . . . ಹಲಾಲಕೋರ . . . ! ಸುಳ್ಳು ಹೇಳು ತ್ತಾನೆ . . . ! ಅವರ ತಾತನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ . . .

೩೯ ಖ ೮೦೧೮ ೬೨೦೧ . . .

ನಿಮ್ಮುತ್ತಾತ ಹುಚ್ಚ . . . ಹುಚ್ಚಂತೆ . . . ತಾಯಿಗ್ಗಂಡ . . . ನಿನಗೆ ಹು . . .

* * * * *
* * * *

(ತಾರೀಕಿಲ್ಲ ಬರವಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಿನದೇ)

ಈ ಕೋಣೆ . . . ಕಬ್ಬಿಣ . . . ಮೊರೆ . . . ಬಂಗಾರದ ಸಲಾಕಿ . . . ಏ . . . ನಾನೂ ನೀನೂ ಜೋಡಿ . . . ಹೊಲೆಯ . . . ಬೊಮ್ಮ ರಸ . . . .

೮೯೬೪-೯೯೦-೭೭೦೦೪

ಖಮುಭಂ ರಾಯಾಞಜ

ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮ ಖಾಕಿಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದೆ. . .

೪x೩ ೬೦ ೧೭x೫
——— ೭ ———
೮೯ ——— ೦೮೨

೦೦೦೦೦ ಉತ್ತರ

ಅಮುಪಞ axpm ಭಂಭಂಭೈ.

ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಮೂರು ಕೊಂಬು

ಬಾರೆ ಹುಡುಗಿ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ!

ಹುಚ್ಚಲೇ . . . !

ಅಯ್ಯೋ ! ಸರಸ್ವತಿ ! ಇಲ್ಲಿಗೂ ಬಂತೇ !

* * * * *
* * * *

(ಅದರ ಮುಗ್ಗಲು ಹಾಳೆಯಲ್ಲಿ.)

Poor chap!...rather...Lucky Dog! Committed suicide this morning.

Lyf d 'Sgustos,
Supdt.
Mental Hospital.

24—2—30.

೨೪–೨–೩೦

ಅರವತ್ತ ಮೂರು

ಮೂಲವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮನಸು ∽ ∽

ರಾಜಗೃಹದ ಬಳಿಯ ಗೃಧ್ರಕೂಟ ಪರ್ವತ. ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಬುದ್ಧದೇವನ ಪವಿತ್ರ ಪಾದಧೂಳಿಯಿಂದ ಪುನೀತವಾದ ಗಿರಿವರದ ನೆತ್ತಿ. ನೆತ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗುಹೆಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಬೌದ್ಧ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಧ್ಯಾನಶೀಲಾನುಷ್ಠಾನಾದಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬರೊಡನೆ ಒಬ್ಬರು ಮಾತನಾಡಲು ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಾಧನೆಯ ಸಂಯಮವು ಅಷ್ಟಿತ್ತು! ಆ ಅರ್ಹತರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸೋತು ರಾಜಗೃಹದ ಆಸ್ತಿಕರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ತಂದು ತಂದು ಅವರ ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರಲು, ಆ ಅರ್ಹತರು ನಿರ್ವಾಣಪದದ ಕಡೆ ಏರಿದ ಒಂದೊಂದು ಮೆಟ್ಟಲೂ, ತಾನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿದ ಒಂದೊಂದು ಮೆಟ್ಟಲೆಂದು ಮಾರಪಿಶುನನು ಎಣಿಸಿದನು. ರಾಗಗಳ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಮಾರನಿಗೆ ಸಂತರ ಅಭ್ಯುದಯವು ಎಂದೂ ಸಂತೋಷಕಾರಕವಲ್ಲ. ಅದುಸಲುವು ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೆನ್ನದೆ ಅನಿಮೇಷನಾಗಿ ಹೊಂಚುತ್ತಿದ್ದು, ಮಾರನು, ಒಂದು ದಿನ ಆ ಇಬ್ಬರು ಅರ್ಹತರನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆಯೆ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು.

ಧರ್ಮಪಥದಿಂದ ಓರೆಯಾದ ಆ ಅರ್ಹತರು ಒಬ್ಬನ ನಡತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ, ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಓಡಿದರು. ಓಡುವಾಗ, ಆಸ್ತಿಕವೃಂದವು ತಮತಮಗಿತ್ತ ಧನಕನಕಗಳು ಆದಷ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಿದರು. ಓಡಿಬಂದು, ರಾಜಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ನಿಂತರು. ಆ ಮೂರು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜನ, ಅಪೇಯಪಾನ,

ಅಗಮ್ಯಾಗಮನಗಳಲ್ಲಿ ರಮಿಸಿ, ದಶಶೀಲಗಳಿಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯಿತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿವಸ ಗೃಧ್ರಕೂಟದೆಡೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು.

ಆ ಇಬ್ಬರು ಅರ್ಹತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು ದೇವಪುತ್ರ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಹೆಸರು ಜಿನಪುತ್ರ. ದೇವಪುತ್ರನು ದಾರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಳುತ್ತ ಹುಯ್ಯಲಿಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಜಿನಪುತ್ರನು ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಗುಮುಖನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

"ಪಾಪಿ ನಾನು. ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿದವನು ನಾನು. ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳ ಫಲವು ಮುಗಿಯಲು ಎಷ್ಟು ಶತಕೋಟಿ ಜನ್ಮವಾದರೂ ಸಾಲದಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಶೀಲಾನುಷ್ಠಾನ ಜಪತಪ ಧ್ಯಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿದುವಲ್ಲಾ! ಪಾಪದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಇಂದು ತುಳಿಯುವ ಈ ಮಹಾಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಇದುವರೆಗೆ ನಿರ್ವಾಣಸಾಧನೆಗೆ ನಾನೇಕೆ ಅವಿರತವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಿತ್ತು? ಅಯ್ಯೋ! ಕೆಟ್ಟೆನಯ್ಯೋ!" ಎಂದು ದೇವಪುತ್ರನು ಅಳುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

ಜಿನಪುತ್ರನು ಅಕ್ಷತಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಧರ್ಮಪದವನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

"ಅಯ್ಯೋ! ಪಾಪ ಮಾಡಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತೇ? ಪಾಪಿ!" ಎಂದು ದೇವಪುತ್ರನು ನಗುತ್ತಿದ್ದ ಜಿನಪುತ್ರನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದ.

"ಏಕೆ? ಭಿಕ್ಷು!" ಎಂದು ಜಿನಪುತ್ರನೆಂದ.

"ಪಾಪಿ! ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಪರಿತಾಪವಾಗದೆ ನಿನಗೆ?"

"ಪರಿತಾಪಪಡುವಂತಹದು ನಾನೇನು ಮಾಡಿರುವೆ ಭಿಕ್ಷು?"

"ರಾಜಗೃಹ! ರಾಜಗೃಹ! ಮರೆತೆಯಾ ರಾಜಗೃಹವ?"

"ರಾಜಗೃಹ! ಅಹುದು! ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧದೇವನ ಅಸದೃಶವಾದ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾರುವೋದ ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಪುಣ್ಯನಿವಾಸವದು! ಅಹುದು! ಅದೇ ರಾಜಗೃಹ!"

"ರಾಜಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಾವೇನು ಮಾಡಿದೆವು? ಮರೆತೆಯಾ ಮತಿಹೀನ?"

“ ನಾವೇನ ಮಾಡಿದೆವು ! ಒಯ್ದು ಧನಕನಕಗಳನ್ನು ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚಿದೆವು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಿನ ಚೈತ್ಯಸ್ತೂಪಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದೆವು. ರಕ್ತಚಂದನಾರಾಮದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ಸದಾನಂದನ ಅಮೃತವಾಣಿಯಿಂದ ತಣಿದೆವು. ಭಗವಾನನ . . . ”

ದೇವಪುತ್ರನು ಕಳೆಗುಂದಿ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಜಿನಪುತ್ರನ ಕಡೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿದನು.

“ ಜಿನಪುತ್ರ ! ಗುರುವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ . . . ಆ ವೇಶ್ಯಾವಾಟದಲ್ಲಿ . . .ಮರೆತೆಯಾ ? ”

“ ಭಿಕ್ಷು ! ಆ ಗುರುವಾರವನ್ನು ಮರೆಯುವುದೆ ! ಉಪಾಸಕ ಕಾಶ್ಯಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಮರೆಯುವುದೆ ! ”

“ ದೇವ ! ದೇವ ! ಮತಿಭ್ರಷ್ಟವಾಯಿತೆ ನಿನಗೆ, ಪಾಪಿ ! ಹೋಗಲಿ, ಭೃಗುವಾರ ಯಾರೊಡನೆ ಕುಡಿದು ಕುಣಿದಾಡಿದೆವು . . . ಅದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳುವೆಯ ? ”

“ ಭೃಗುವಾರ ? ಅಂದು ತಥಾಗತನ ಮಹಾಭಿನಿಷ್ಕ್ರಮಣ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸ್ಮಾರಕವಲ್ಲವೆ ಭಿಕ್ಷು ! ಅನುಮಾ ತರಂಗಿಣಿಯ ಶೀತಲ ಸಲಿಲವನ್ನೀಂಟಿ ಉತ್ಸವದ ಮುಂದುಗಡೆ ಹಾಡಿ ನಡೆದೆವಲ್ಲವೆ ! ”

“ಪಾಪಿ ! ಪಾಪಿ ! ನಾವು ಯಾರ ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿದ್ದೆವು ನೆನಪಿದೆಯೇ ? ”

“ ಯಾರ ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ? ಆಸೇತು ಹಿಮಾಚಲ ಪರೀತವಾದ ಈ ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂರ್ಧಾಭರಣದಂತಿರುವ ಆರ್ಯ ಸುಮಂಗಲನ ಪಾದಕಮಲದಲ್ಲಲ್ಲವೆ ನಾವು ಕೆಡೆದಿದ್ದುದು ! ”

“ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಅಣಕಿಸುವೆ, ಪಾಪಿ? ನೆನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಮಾರನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುರಿದನೇ! ನೀನು ಇದ್ದುದು ಪಾಪಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿ ! ಪಾಪಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿ ! ”

ಜಿನಪುತ್ರನು ದೇವಪುತ್ರನ ಕಡೆ ನೋಡಿದನು.

“ಭಿಕ್ಷು ! ಮಾರನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುರಿದಿರುವನೊ ನನ್ನನ್ನು ಮುರಿ

ುವನೊ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಗವಾನನನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸಿ, ಅವನ
ೈರ ಆಸ್ತಿಕ್ಯದಲ್ಲಿ ರಮಿಸಿದವನು ನಾನು. ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ವೇಶ್ಯಾ
ಟಗಳೆಂದೂ, ಪವಿತ್ರ ಅನುಮಾ ಸಲಿಲವನ್ನು ಮದ್ಯವೆಂದೂ, ಆರ್ಯ
ನ್ನು ವೇಶ್ಯೆಯರೆಂದೂ ಕರೆಯುವವನು ನೀನು. ಮಾರನು ಯಾರನ್ನು
ಟ್ಟಿರುವನು ನೋಡು" ಎಂದನು.

ದೇವಪುತ್ರನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಹೋದನು. ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ
ಗುಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಿಡಿಸುತ್ತ, ಜಿನಪುತ್ರನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವನನ್ನು
ಲ್ಲಹೋದನು. ಅದು ಸಾಗದೆ, ಸಾಕಾಗಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಮುಂದೆ ನಡೆ
ರು. ದೇವಪುತ್ರನು ರೋದಿಸುತ್ತ ಎದೆ ಎದೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಡೆದ.
ನಪುತ್ರನ ಬಾಯಿ ಧರ್ಮಪದಕ್ಕೆ ಬೀಡಾಗಿತ್ತು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ದೇವಪುತ್ರನು ಎದ್ದನು.

"ಅಲ್ಲ! ನನ್ನ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಋದ್ಧಿಸಾಕ್ಷಾತ್ಕ್ರಿಯೆಯೇ
ುಂತಾದ ಅತಿಮಾನುಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೆ. ಈ
ಣಿಕವಾದ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಸೋತು ದಶಶೀಲಗಳನ್ನೂ ಮುರಿದೆ. ಇನ್ನು
ನಗೆ ಉದ್ಧಾರವೆಲ್ಲಿ? ಇಳಿದುದು ಇಳಿದಾಯ್ತು; ಇನ್ನು ಇಳಿತಕ್ಕೆ
ಡೆಯೆಲ್ಲಿ!" ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ನೆಟ್ಟನೆ ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
ಂದು, ಬಾಳಬಾರದ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕಿ, ಕಡೆಗೊಂದು ದಿವಸ, ಕೈಲಿ
ಾಸಿಲ್ಲದೆ, ಜತೆಯ ಕೆಡುಕರನ್ನು ಕೂಡಿ, ದಾರಿಗರನ್ನು ಲೂಟಿಮಾಡಿ
ೊಂದನು; ನಗರಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದನು; ಶೂಲವನ್ನೇರಿ
ತ್ತನು; ಅಪವರ್ಗಕ್ಕಿಳಿದನು.

ಇತ್ತ ಜಿನಪುತ್ರನು ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ,
ಂದೂ ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು; ಅನೇಕ
ವಾಡಗಳನ್ನು ಮೆರೆದನು. ಕಡೆಗೆ, ನಿರ್ವಾಣ ಪಡೆದಾಗ, ಒಣಗಿ ಓಟು
ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಶುಷ್ಕದೇಹವು ಹದಿನಾರರ ಪ್ರಾಯದವರ ಹಾಗೆ
ರ್ವ ಲಕ್ಷಣ ಸಮನ್ವಿತವಾಗಿ ಸುಕುಮಾರವಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗೀಯವಾದ
ವಾಸನೆಯೊಂದು ಸುತ್ತಲೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಅವನ ಅವಶೇಷಗಳ ಮೇಲೆ

ಎತ್ತಿದ ಸ್ತೂಪವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಭಕ್ತರು ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಬಂದು, ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

* * * *

ಕುಕ್ಕುಟಪಾದಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ಮಹಾಶಿಷ್ಯನು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಗೋಷ್ಠಿಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನುಡಿದು, ಕಡೆಗೆ "ಭಿಕ್ಷುಗಳೆ! ದೇವಪುತ್ರ ಜಿನಪುತ್ರರು ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಒಬ್ಬನ ಗತಿಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಗತಿಗೆ ಮೇರುವಿನ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಮನದಲ್ಲಿ ತಿರುವಿ. ನುಡಿ ನಡೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಹುದು. ಆದರೆ ಮನವನ್ನು ಉಳಿದ ನುಡಿನಡೆಗಳು ನುಡಿನಡೆಗಳೇ ಅಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ! ಮೂಲವೆಲ್ಲಕ್ಕು ಮನಸು" ಎಂದನು.